BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMÁNYOK szabadalmazását eszközli mind. államban **Réthy János** nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája, **Budapest, Erzsébet-körút 2. sz.** (népszinház mellett. Legrégibb szabad. iroda. — **Telefon.**

Tanitónőket / Nevelőnőket / Gyermekkertésznőket / Bonneokat ajánl és elhelyez Gerson Anna asszony BUDAPEST, **Andrássy-út 21,** (félemelet).

A cséplési idényre! **Gépolaj, kocsikenőcs, zsákok, ponyvák és** egyéb gazdasági szükségleti czikkek, SZÁVOSZT ALPHONS cs. és kir. udvari szállító magkereskedése és gazdasági czikkek üzletében BUDAPEST, **V., Arany János-utcza 11.** szerezhetők be a **legjutányosabban.** Árjegyz. kivánatra ingyeu és bérmentve.

5670 A kereskedelmi bank felmondotta **Kertész Tódor** műiparáru raktár üzlethelyiségeit. **Most** alkalom nyilik 1000 meg 1000-féle czikk olcsó bevásárlására.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.
Budapest, V., Nádor-utcza 4.
Mint kitünő tőkebefektetést ajánlja a magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja **4½ százalékos adómentes zálogleveleit és 4½ százalékos községi kötvényeit,** melyek nála a mindenkori napi árfolyamon jutalékmentesen kaphatók.
Teljesit tőzsdei megbizásokat, díjmentesen bevált szelvényeket, elfogad betéteket folyó- (cheque) számlára, pénztári jegyek vagy betéti könyvekre, s azokat **4 százalékkal** adómentesen kamatoztatja.
Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.

Buziás gyógyfürdő.
Ujonnan berendezve, villamos világitás, szénsavas vasas források, női bántalmak, vérszegénység, sápkór, vesefövény, gyomor és bélhurut, idegbajok ellen kiváló orvosi tekintélyek által ajánlva, szénsavas vasas meleg pezsgő fürdők, láp-(mór)-fürdők, colarisator fürdők, hidegviz-gyógyintézet, vasuti állomás Lugos es Temesvár az állomásra társas kocsik és magánfogatok vannak kirendelve.
SCHOTTOLA ERNŐ gyógyfürdő-tulajdonos.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váczi utcza 12
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindennemű **fényképészeti gépek és készülékekből.**
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

FÖLDESY L. 5675
puskaműves.
Budapest, IV., Muzeum-körút 3. sz.
Ajánlja dúsan felszerelt raktárát, úgymint **vadászfegyverek, Flobert** és **revolverek,** épúgy teljes **vadász-felszerelések** és **töltényeket.**
☞ Javítások pontosan és olcsón eszközöltetnek. ☜

Nem létezik többé elálló **gyermek-fül!**
Kubinszky György-féle szabályozható **gyermekfül-leszorító kötszer.**
22092. sz. a. szabadékozva.
☞ *Darabja 2 forint. Postafordulóval előre beküldve a szétküldés bérmentve.* ☜
Ismételadóknak engedmény!
Cs. és kir. szab. Kubinszky-féle szabályozható **bajuszkötő** (ára darabonként 60 kr., az összeg bélyegben is beküldhető).
Fő- és szétküldési raktár:
Kubinszky Györgynél
Budapest, I., Krisztina-tér 3. sz.

„Toronyórák“ palota, laktanya, gyári óráka **villanyórákat,** legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.** I-ső magyar gőz-óragyára **Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.** Képes árjegyzék, költségjegyz. bérm.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:
Melyik erősebb?
Eredeti regény.
Irta **ifj. Ábrányi Kornél.**
Ára füzve 2 frt.

Hirdetések felvétetnek
a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

BOROSS TESTVÉREK
fémáru-gyára Budapest, IV., Haris-bazár 37.

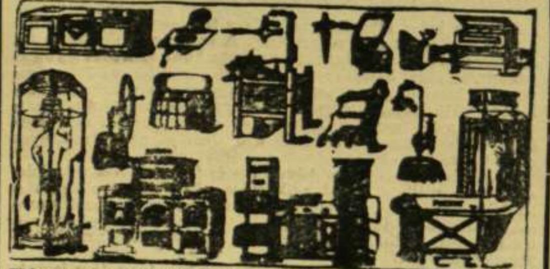

Készit csoportokban összeállitott **konyha- és háztartási szereket** minden fém-, vas- és fatárgyakkal együtt 25—500 frtig. Egyedül e szakban Bécsben az oszt. **állami éremmel** kitüntetett szab. **szétrakható jégszekrények és füthető fürdőkádakat,** fagylaltgépek és fagylalt-tartályokat, sör- és bormérő asztalokat, pezsgető csapokat, **sajtolt könyököket. Ujdonság! Hordozható gőzfürdő. Amerikai fagylaltgép, szab. füthető mosógépek. — Gyári főraktár Brunner és társától Bécsből. Alpacca, alpaccaezüst, packfong árukban.** 5733
Eladás nagyban és kicsinyben. Képes árjegyzék ingyen.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:
Az 1843/44-ik évi magyar országgyűlési
alsó tábla kerületi üléseinek naplója.
Szerkesztette és saját költségén kiadta
KOVÁCS FERENCZ
ügyvéd,
Csongrádmegye volt alispánpja és H.-M.-Vásárhely városa volt országgyűlési képviselője.
I—VI. kötet. — Ára kötetenként füzve 5 forint.
A m. kir. belügyminiszter által 111104/I. 1. sz. a. a törvényhatóságoknak beszerzésre ajánltatott.

WALLA JÓZSEF
czementáru-gyára
épitési anyagok raktára
Budapest, VII. ker, Rottenbiller-utcza 13. sz.

Vállalkozik:
GRANITTERAZZO,
BETONIROZÁSOK,
CSATORNÁZÁSOK,
SZÖKŐKUTAK,
CZEMENT-LAPOK és
MOZAIK LAPOKKALI
KÖVEZÉSEK
elkészitésére stb.

Raktárt tart:
KERAMIT LAPOK,
KELHEIMI LAPOK,
METTLACHI LAPOK,
TERRACOTTA-ÁRUK,
KŐFEDÉLPÉP,
TÜZÁLLÓ TÉGLÁK,
KÉMÉNY RAKVÁNYOKBÓL stb.

Gyári raktára a gartenaui Portlandi cement és vizhatlan mészgyárnak.

Nádfonat, menyezet késztéshez (Stuccatur-Rohrgewebe).

CALDERONI ÉS TÁRSA 5697
Budapest, IV., Váczi- és Deák-utcza sarkán.
Verseny- és vadász-csövek
à tirage rapide és à foyer conservé legujabb szerkezettel gyors használatra aluminium és más anyagból sárga bőrtokban **kettős látcsövek domboru lencsékkel,** 8 egész 16 szoros nagyitással másodpercz mutatók, lépésmérő s aneróid magasságmérő zsebben hordhatók távolságmérő, zsebkörzők nagyitóüvegek vadász-szemüvegek, mérőszalagok, lómértékek
fényképészeti készülékek
amateur és touristák számára.
— **Képes árjegyzékek bérmentve állanak rendelkezésre.** —

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám.)

24. SZÁM. 1894. BUDAPEST, JUNIUS 17. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A KORMÁNYELNÖKI PALOTA.

A SZERENCSÉS megoldással befejeződött kormányválság izgalmas napjaiban a nemzet nagy többsége szorongó figyelemmel várta, hogy vajjon csakugyan lakót cserél-e ős Buda várának az a szerény külsejü épülete, mely az uj alkotmányos korszak kezdete óta a kormányelnöknek szolgál hivatalos szállásul, s melyet ugyanezért miniszterelnöki palotának szoktunk nevezni. S valóban nem sok híja volt, hogy e nevezetes országos házban ki- és beköltözés történjék; de a legalkotmányosabb király bölcsesége végre is úgy döntött a válságos ügyben, hogy a másfél év alatt igen jó lakónak bizonyult *Wekerle* Sándor kormányelnök maradjon ott továbbra is, habár új kinevezés alapján. Igy a nevezetes ház személyváltozás nélkül folytatja tovább történetét, melynek minden napja egy-egy új mozzanat az egész nemzet, az egész haza történetében is. —

A miniszterelnöki palota ez idő szerint épen 88 éves épület. 1806-ban építtette az a Sándor gróf, kit, mint kora egyik legügyesebb s legvakmerőbb lovasát, máig sem felejtett el az emlékezet.

A palota a már csak névleges várnak egyik bástyafokára támaszkodva áll a Várhegynek azon a pontján, mely épen a lánczhíd budai torkolata irányában az alagút fölött emelkedik, s melyre az alagút kapuja mellől a sikló meredek kis vasútja kúszik föl. Tőszomszédjai: dél felé a királyi palotának épülettömege, melyre a fő homlokzatával néz; nyugat felé a honvéd-főparancsnoksági és a honvédminiszteri paloták, éjszak felé pedig a várszínház rokkant, vén épülete. Keletre, a Dunára s a Dunán át Pestre és az Alföldnek ide szögellő részére határtalan tágasságú s minden figyelmet lebilincselő kilátás nyílik belőle, melylyel a természetkedvelő szeme évek során sem győz betelni, mert ugyanazonságában is minden évszakban, minden napon s a nap minden órájában is új színben, új világításban, egy szóval új kép gyanánt tárul a néző elé, melynél gyönyörübb talán sehol sincs ebben a nemben.

E fölséges látvány kényelmesebb élvezhetése végett egy roppant tágas erkély van építve a palota keleti oldalához, melyen száz főnyi társaság is szorongás nélkül sétálgathat, vagy üldögélhet kénye-kedve szerint.

Az ⊔ alakú palota a termek és szobák egész sorát foglalja magában, melyeket az új alkotmányos korszak első kormányelnöke, gróf Andrássy Gyula rendeztetett és bútoroztatott be az ország költségén elég díszszel, de minden

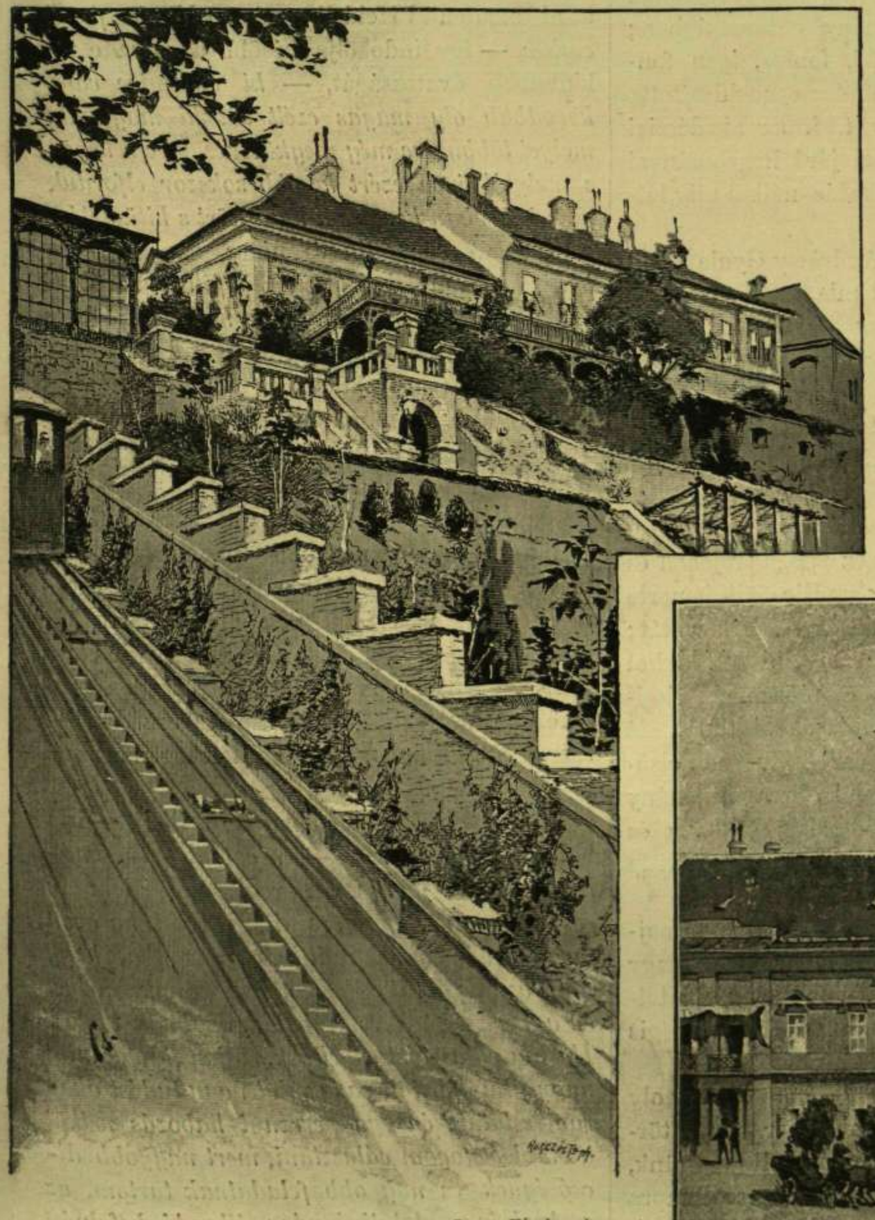

Cserna Károly rajza.

A MINISZTERELNÖKI PALOTA DUNÁRA NÉZŐ OLDALA, A SIKLÓ FÖLÖTT.

A MINISZTERELNÖKI PALOTA FŐHOMLOKZATA.

nagyobb fényüzést kerülve. A fő dolog úgy ő előtte, mint utódai előtt mindig csak az volt, hogy a Pallavicini Alfonz őrgróf hitbizományától 150 ezer forinton országos középületté megvásárolt palota illő legyen az ország és azon férfiú méltóságához, ki a korona bizalmából onnan Magyarország sorsát intézi.

Az eddig kormányon volt nyolcz miniszterelnök közül csak kettő volt, ki ezt a tágas palotát szállásúl el nem foglalta, ú. m. Szlávy József (1872—1874) és b. Wenckheim Béla (1875. márcz. 2. — 1875. okt. 20.), s ezek is csak azért, mert magános, családtalan agglegények voltak. Legtovább, majdnem 15 évig (1875—1890) lakott a palotában Tisza Kálmán volt miniszterelnök, ki ez idő alatt csupán annyiban gazdagította a műkincsek nélküli palotát, hogy lehozatá belé Bécsből azokat a remek gobelin-bútorokat, melyeket még Mária Terézia ajándékozott a bécsi magyar háznak, meg hogy az addig faalkotmányos hatalmas erkélyt vas szerkezetűvel cseréltette föl. Szintén ő vétette le a palota homlokzati erkélyéről a sokáig ott türt kétfejű sast is, melyet sokan osztrák maradványnak néztek, pedig voltaképen a Sándor grófok czímere volt. Ma a sas helyén Magyarország czímere díszeleg, bronzból öntve.

A palota földszintjén a miniszterelnökséghez tartozó hivatalnoki és szolgaszemélyzet van elszállásolva, míg az emelet részint a miniszterelnök magánlakásául szolgál, részint pedig fogadó és minisztertanácsok tartására való termekkel van tele. A fogadó-termek számát és nagyságát elgondolhatni abból, hogy olykor 1000 vendég is hivatalos a miniszterelnöki estélyekre és ennyi nép elég kényelmesen eloszolhatik és mozoghat az egymás végtiben nyiló termekben.

A palota és a királyi épületekhez tartozó úgynevezett fegyvertár közti négyszegletű tér, melyen közbül fekszik a sikló felső állomása; díszes közkertté van alakítva, melyet, mint kilátó helyet, különösen a vidékiek sűrűn látogatnak. Erről a csinos térről a sikló állomásának két oldalán egy-egy díszes kőlépcsőzet vezet le egy felől a királyi kertbe, másfelől a miniszterelnöki palota alatti hegyoldalon újabban alkotott sétáló helyre, melynek fiatal fenyőültetvényei balzsammal töltik el az itt különben is tiszta, üde levegőt.

AZ ÚJ KORMÁNY.

Újnak kell mondanunk, mert új királyi megbizás és kinevezés folytán lépett hivatalba az ismét dr. *Wekerle* Sándor által összeállított kormány; de egészben véve majdnem teljesen a régi, mert csak három tagja vált ki és lépett vissza az előbbi kormánynak; az egyik gr. Csáky Albin, a vallás- és közoktatásügyek volt miniszterе, ki egészségi állapotára való tekintetből már régóta letette volna tárczáját, ha az ő működéséhez fűződő nagy fontosságú ügyek mindeddig maradásra nem birták volna; a másik gr. Tisza Lajos, a király oldala melletti volt miniszter, ki megrongált egészsége miatt nem maradhatott tovább Bécsben; a harmadik gr. Bethlen András, volt földmivelésügyi miniszter, ki személyi okokból tartotta szükségesnek a visszalépést. Az így üresen maradt három miniszteri szék közül eddig kettő van betöltve, ú. m. gróf Csáky Albin helyére b. *Eötvös* Loránd, gr. Tisza Lajos helyére pedig gr. *Andrássy* Gyula, eddig belügyminiszteri államtitkár, hivatott meg, míg gr. Bethlen András helyét ideiglenesen b. *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter tölti be.

E változásokra való tekintetből idején valónak véli a «Vasárnapi Ujság», hogy az új kormány tagjait arczképekben is bemutathassa olvasóinak egy csoportozatban, Wekerle Sándor miniszterelnök és pénzügyminiszter arczképével együtt bemutatván a többi miniszterekét. Ezek: *Szilágyi* Dezső igazságügyi, b. *Fejérváry* Géza honvédelmi és ideiglenesen földmivelésügyi, *Hieronymi* Károly belügyi, *Lukács* Béla kereskedelemügyi, b. *Eötvös* Loránd vallás- és közoktatásügyi, gr. *Andrássy* Gyula király oldala melletti és *Josipovich* Imre horvát miniszter.

Ime, ezek azok a kormányférfiak, a kik a válság lezajlása után a közvélemény nagy többségének megelégedésére az ország ügyeinek további vezetését átvették s a válságra okot adott nehézségek békés, alkotmányos elintézésére vállalkoztak.

A kormány régibb tagjainak életét és működését lapunk már több izben ismertette; így ezúttal csak a két új miniszterről szólunk tüzetesebben, különkülön czikket szentelvén alább mindkettőnek. Eötvös miniszterről szóló közleményünk egy kiváló tanférfiu tollából való, ki épen oly illetékes, mint elfogúlatlan, hogy e kormányférfiúról méltólag nyilatkozhassék, mint egykori kartársáról.

BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND,

VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER.

1889-ben Trefort halála után üresen állott az akadémia elnöki széke. Betöltése nem látszott könnyű dolognak. A nemzet évtizedeken át hozzá szokott, hogy e helyen tudományos, társadalmi és politikai életének legelső vezérférfiait lássa, az akadémia pedig mindenkor könnyű szerrel megtalálta azon tagját, kit irói és államférfiúi sikerei a díszes helyre mintegy önként jelöltek. Ez alkalommal azonban úgy látszott, mintha máskép állana a dolog. Az érdekes választás előzményei elég ismeretesek. Először gróf Széchenyi Béla és Kállay Béni nevei merültek föl, mint oly akadémikusoké, kik előkelő állásuk nélkül mint «közönséges» tudósok szintén kiváló helyet foglaltak volna a magyar tudományos társaságban; azonban egy tisztán külső, fontos, igen fontos körülmény mindkét esetben meghiusította a komoly jelölést, hogy t. i. az akadémiai elnökség nagy felelősséggel járó hagyományai állandó budapesti tartózkodás nélkül alig lettek volna fönntarthatók.

Ekkor rövid ideig gróf Andrássy Gyula körül csoportosult az egész akadémia, melyet e helyes választástól bizonyára nem ijesztett volna vissza az a kicsinyes vád, hogy elnöke személyében oly babérokat akar eltulajdonítani, melyek nem az ő földjén termettek. Gróf Andrássy Gyula meleg érdeklődése és mindenkori buzgalma az akadémia ügyei körül, de akkori nyilatkozata is kétségtelenné teszi, hogy elfogadja vala az ajánlatot, ha ez őt régi erejében és egészségben találja. De a megdicsőült ismerte már akkor gyötrő betegségének végzetes voltát; nem akart csak nevével szolgálni ott, a hol munkaerejét nem adhatta cserébe; nem kicsinyelte azonban az akadémikusok bizalmát, sőt az akadémiának és a magyar kulturának elsőrendű szolgálatot tett azzal is, ha csak néhány napig állott is élére az akadémiai ügyeknek és igazi államférfiúi előrelátással keresztülvitte báró Eötvös Loránd megválasztását.

Addig is gondoltak Eötvösre sokan, mint majdani elnökre; de abban az időben még két nagy hibája volt: az alig 40 éves férfiu aránylag fiatalnak látszott, és — bár fényes név örököse, mégis *csak tudós* volt és egyéb semmi.

Így jutott az akadémia 1867 óta először oly elnökhöz, a ki nem volt miniszter, bár a történeti hűség kedvéért hozzá kell tennünk, hogy már akkor sokan — és azóta napról napra többen — látták benne a *jövendőbeli* minisztert. A nagy Galeotto megint győzött, és mialatt e sorokat irom, b. Eötvös Loránd először jelenik meg a képviselőházban, hová mint politikus oly soká nem akart belépni, és először ül be abba a piros bársonyszékbe, hol atyja, fennkölt szelleme daczára, annyi keserűséget tapasztalt. Atyja örökségét reá bizta királyunk, — nehéz időkben, megzavart viszonyok közt, nehéz feladatok megoldása vár reá; sokat remélnek tőle barátai, még többet követelnek majdan ellenségei.

Mert hiszen ismeretes dolog, hogy egy miniszternek mindig igen sok barátja és igen sok ellensége van; mi ma mindkét tábornak szolgálatot vélünk tenni, ha Eötvös eddigi tevékenységéből, számos közművelődési és tanügyi kérdésekre vonatkozó nyilatkozataiból összeállítjuk az új miniszter kormányférfiú képét, törekvéseinek irányát, valószínű munkaprogrammját. Hézagos lesz e vázlat, nemcsak mert szűk térre kell szorítanunk, hanem leginkább azért, mert Eötvös ily általános érdekü kérdésekben mindenkor őszintén és férfiasan nyilatkozott ugyan, de mindig csak akkor, midőn a fölszólalást kötelességének tartotta.

Életének egyszerű, derült folyásában e szempontból első sorban az a pillanat ragadja meg figyelmünket, midőn az ifjúnak döntenie kellett jövendő pályája fölött. Meg az is érdekel, hogy b. Eötvös József mikép tervezé fia jövőjét, annyival is inkább, minthogy erre vonatkozólag egész legenda került forgalomba, mely szerint b. Eötvös József szorította volna fiát a tudományos pályára, a politikától pedig egyenesen eltiltotta volna. A leghitelesebb forrásból, báró Eötvös József leveleiből, meritjük adatainkat.

A fiú atyja kívánságára, bár mellékesen természettudományokkal is foglalkozott, először a jogi pályára lépett, és csak két évi jogászkodás után kapta meg az engedélyt arra, hogy kizárólag természettudományi tanulmányait folytatni menjen ki Heidelbergába. «*Minden fiatal ember*, — így indokolja később az atya e tekintetbeli óvatosságát, — *ki valamire való, korodban oly magas czélt tűz ki magának, melyet többnyire még megközelíteni sem képes, s melytől épen ezért később sokszor elfordul, más irányban keresve a hatáskört s kitüntetést, mely után vágyódik és nincs okod neheztelni, ha ezen lehetőséget én is föltevém róla. Ez oka, melyért óhajtám, hogy az «école des mines»-be menj.*» A nagy idealista fia kedveért még praktikus is akart lenni; de még 1869-ben is, midőn már végleg megengedte volt, hogy fia kizárólag tudósnak képezze magát, nem engedte meg, hogy ez dr. Besselsel együtt egy Peterman közbenjárásával nekik fölajánlott hajón nagyobb tudományos utat tegyen Spitzberga keleti partjaira. Szükségesnek találta, hogy mindenek előtt tanárrá képesíttesse magát s a doktori czímet nyerje el.

Ez időben vigasztalta fiát Eötvös azon szép sorokkal, melyekből — elég különös módon — származhatott ama fölebb említett legendaszerű mende-monda.

«*Mindenek előtt, mi életpályádat illeti*, — irta b. Eötvös József fiának, — *én azt, hogy tudományos pályát kövess, nemcsak nem ellenzem, sőt boldognak fogom érezni magamat, ha azon meggyőződésemmel szállhatok siromba, hogy fiam azon pályát választotta magának, melyet én a legszebbnek és legboldogúbbnak tartok. Ha ma választást engednek, valjon fiamat mint nagy államférfiut, vagy mint nagy tudóst akarom-e látni? én egy percznyi habozás nélkül az utolsót fogom választani, mert nagyobb dicsőségnek és nagyobb feladatnak tartom, az emberiség gondolatirányára állandó befolyást*

* B. Eötvös Loránd részletes életrajzát és szaktudományi működésének bővebb ismertetését a «Vasárnapi Ujság» 1889-iki évfolyamának 19-ik számában közölte.

gyakorolni, mint a politikai világot egy pár évre mozgásba hozni; mert végre is a politika legfeljebb mozgást idézhet elő, a haladást csak a tudomány eszközölheti.»

A nemzet nagy költő-tudósát varázsolják elénk e sorok teljes egyéniségében; és önkéntelenül elgondoljuk, hogy szólt volna tovább az atya fiához a jelen pillanatban, mikor élete új fordulóponthoz jutott. Igen, fogadd el nemzeted kulturális vezetését, ha arra avatottnak tartanak téged; de ne légy a miniszteri székben se oly politikus, ki minden áron mozgást akar előidézni; emlékezzél mindenkor arra, hogy haladást csak a tudomány eszközölhet!

A most hivatalba lépő közoktatási miniszternek nem is lehet más irányelve, hacsak a tanügyi politika terén minden eddig tett nyilatkozatát megtagadni nem akarja. Ezért nem tudott mindenben egyetérteni gr. Csáky Albinnal, bár senki nála jobban nem becsülhette a most lelépett miniszter következetességét, munkaerejét és a szélsőségig mennő kötelességérzetét. Különben mind b. Eötvös Loránd, mind gr. Csáky Albin idealista; csakhogy az egyiknek ideáljai a tanár kathedráján, a másiké a főispáni széken fejlődtek. Így történt, hogy az oly hirlapiró-politikusok, kik a politikában csak a «mozgást» látják, de a czélok fölismerése iránt eltompultak, b. Eötvös Loránd föllépésében egyszer-másszor még factiosus oppositiót is láttak. E fölfogás elterjedésének különben (hogy igazságosak legyünk, ezt ki kell mondanunk) nagy része volt annak a körülménynek, hogy az iskolai és tudományos körök már gróf Csáky kormányra jutása óta csakugyan Eötvösben vélték látni elkerülhetetlen utódját, ki azonban azért soha semmiféle, mint mondani szokás, «hozzá közel álló» lapoknak nem volt *miniszterjelöltje*.

Legélesebben domborodott ki köztük az ellentét néhány évvel ezelőtt a görög nyelv ügyében tartott enquète-en, mikor Eötvös és néhány elvtársa a miniszter azon nyilatkozata után, hogy a görög nyelvnek, mint kötelező gymnáziumi tantárgynak eltörléséhez föltétlenül ragaszkodik, a tanácskozmány további folytatásában a részvételt megtagadták.

Érdemes lesz még ma is részletezni ezen elhatározás indokait, mely semmi esetre sem nélkülözte a bátorságot oly férfiak részéről, kik mint tanárok mégis többé-kevésbbé függő állásban voltak a miniszterrel szemben. Nem egyedül a görög nyelv forgott akkor veszélyben; ámbár ez magában szintén igen fontos kérdés volt és még fontosabbá tette az a meggyőződés, hogy a görög nyelv sorsa fölött Magyarországban hosszú időre történik a döntés; hisz báró Eötvös Loránd akkor is — és bizonyára ma épen úgy — tisztában lehetett avval, hogy ha egyszer ki van mondva a végzés, azt egy pár év múlva egy újabb rendelettel, vagy törvényjavaslattal megint az ellenkezővé változtatni nem lehet. A középiskola fejlődésében a legnagyobb baj az örökös rázkódtatás, és két ilyen forradalom egymásután, ha a második visszaállítja is a görög nyelvet, még rosszabb volna, mint az az egy, a melyen valahogy csak átestünk.

De a kérdés magva máshol rejlett. A természettudós, ép úgy, mint a tanférfiú, nem lehetett más, mint a folytonos fejlődés barátja; a radikálizmus távol esik tőle, különösen pedig az a könnyelmű radikálizmus, mely lebontja a kész épületet, mielőtt még csak a tervrajza is megvolna annak, a mi helyébe állítandó lesz.

Kiszakittatott a régi, az európai gymnázium egy sarkköve, és helyébe jött egy jelszó: *az egységes középiskola*, melynek tartalmát akkor még nagyobb homály födte, mint most.

Ilyen reform, — hogy b. Eötvös Loránd egy akadémiai elnöki megnyitójából vegyem a jelemzést, — «nem újjáalakítás, hanem legfeljebb csak változtatás.» Egyátalában sokallta az iskola örökös szabályozását, mely ötletszerűleg történik, mely aláássa az iskola erejét, a társadalom bizalmát.

Azért nem is volt következetlenség, midőn pár évvel később Eötvös nagy buzgalommal teljesítette vezérszerepét az egységes középiskola ügyében tartott tanácskozmányokon és ott teljes harmoniában működött a miniszterrel, bebizonyítván mindenkinek, a ki látni akarta, hogy a taktikai ellenzékeskedést sem magához, sem a magyar tanügyhöz méltónak nem tartja.

Hozzá járult ahhoz, hogy a félig romba dőlt magyar középiskola újból épülhessen, bár bizonyára voltak kétségei az iránt, vajjon ez oly egyszerű dolog-e, mely a tanügyi administratio által fölállított néhány kérdésre adott felelettel már is elintézettnek tekinthető. Ott is elmondhatta volna azt, a mit az előbb említett elnöki megnyitójában olvashatunk:

«*Gyakran a bajt, mely erőnk vagy munkakedvünk hiányából ered, a formák és szabályok hibáiban keressük, helyökbe újakat gondolunk ki és az új formák és szabályok mellett maradunk a régiek. Nem egyszer többet ártunk avval, mint használunk; mert ha nem is árt maga az új szabály, sokat árthat, mert sok hasznos munkaerőt pazarol a szabálycsinálás és a vele járó izgalom.*»

B. Eötvös Loránd az enquête-en ily élesen nem nyilatkozott; mert hisz ismeretes concilians modora mindig eltalálja a határát annak, a mit mondani kell és annak, a mit el lehet hallgatni. Nem volt szükség e nyilatkozatra, mert nagyon jól tudta, hogy az egységes középiskolának különben oly nagy és szép kérdése, minél tovább megyünk a részletek megvitatásában, annál inkább össze fog bonyolodni, — a mi azóta, az összes tényezők jóakarata mellett is, csakugyan megtörtént.

Teljes loyalitással résztvett a tárgyalásokon; de azért első fölszólalásában czéhbeli politikushoz méltó számítással fenn tudta tartani elvi álláspontját. Óhajtandó, hogy mint miniszter is tartsa magát az ott mondottakhoz.

«*Nem mindenki lelkesedik egyformán* — így szólt a miniszter elnöklete alatt tartott tanácskozáson, — *magáért a jelszóért, mely minket itt összegyűjtött; az «egységes» szó talán nem fejezi ki mindnyájunknak azt, a mit az iskolára nézve legfontosabbnak tartunk. Többet mond ennél az, ha kivánjuk, legyen az iskola «jó iskola»; de tudjuk, hogy Nagyméltóságod is csak ezt kivánja.*»

Nem igtatjuk ide a fölszólalás e részét egész terjedelmében és így még csak a következőket ragadjuk ki belőle: «*Jó iskolának kettő kell: jó rendszer és jó tanárok. Kérdés lehet, mi a fontosabb. Én az utóbbit tartom annak.*» Segiteni akar a tanárképzésen és a tanárokon; ekkor segitve lesz a középiskolán. Bizonyára Eötvösnek, a professzor-miniszternek ez egyik fő feladata. Erélye és tapintata bizonyára lesz hozzá.

Ez átvezet bennünket természetszerüleg *az egyetemi kérdésekhez*, hol az új rend szintén sokban kiszorította a régit, de sem a tudomány, sem a tanári kar még nem szokta meg az új rendet. Báró Eötvös Lorándnak az egyetemi kérdésekről már jó régen a «Budapesti Szemlé»-ben jelent meg egy tanulmánya; azonban már megjelenési ideje után itélve, azt csak előleges kisérletezésnek vehetjük, nem pedig végleges munkatervnek. Az 1891/2. tanévben az egyetemen tartott két rektori beszéde azonban tisztán tárja elő azt, a mit az új miniszter programmjának tarthatunk. Csak két rövid idézetben legyen föltüntetve, a mit itt alapelveinek tekinthetünk.

«*Az egyetem tudományos tanításának szinvonalát egyedül tanárainak egyénisége állapítja meg. Az egyetemi kérdés azért mindenek előtt személyi kérdés, mely mellett a szervezetére, szabályaira vonatkozó kérdések csak másodrendü érdekűek.*»

És:

«*A tudománynak épen úgy életfeltétele a fényüzés, mint a müvészetnek; az egyikben, mint a másikban csak az ér igazán valamit, a mi a soron felül áll. Szükségletét nem lehet és nem szabad a takarékos államháztartásnak rendes mértéke szerint kiszabni.*»

Szándékosan ráolvassuk ezt az új miniszterre. Ne felejtse el e mondását. Legyen bár takarékos, ha erre tanitják, vagy épen rá kényszeritik a minisztertanácsban; de legyen ott egyszersmind azon előrelátás szószólója, mely a számokon túl tud látni, és nem engedi meg a jövő eltékozlását.

Kapcsolatban áll evvel Eötvösnek ép a legutóbbi időben történt, sokat emlegetett föllépése az *egyetemi épitkezések* ügyében. Ez még élénk emlékezetünkben van, és azért nem is szólunk róla részletesen. A mi abban nekünk tetszett, nem ez vagy az a részlet, hanem a kérdésnek, mint kulturális és társadalmi kérdésnek fölállítása. A birálat a benyujtott részletes tervhez tapadt többnyire, s némelyek a tervet rövidlátó udvariassággal «eszményi»-nek keresztelték el; pedig, hogy itt nem eszményi tervről van szó, legjobban bizonyitja az, hogy a miniszteriumbeli tárgyalások alkalmából hevenyészve állottak vele elő. Három nap alatt készült, és hosszas bizottsági tárgyalások kimutatták, hogy e terv, — akár drága, akár olcsó, — de bizonyára pénzügyi erőnk túlságos megfeszítése nélkül is kivihető. Különben kétségkivül Eötvös, a tanár, sem kötötte volna magát a terv részleteihez, sem a helyhez, sem a beosztáshoz, sem a költséghez, annál kevésbbé köti ez a minisztert. De köti egy követelmény, melyet ép e tervvel akart kifejezni, e követelmény az épitkezések *tervszerüsége*, harmonikus összetartozása.

*

A tanügyi kérdésekből, melyekről Eötvös részletesen nyilatkozott, az új miniszter élesen körvonalazott képe áll elénk, rokonszenves és biztató kép, melynek folytonos fölfrissitéséről gondoskodni fog munkaereje.

Eötvös igen jól beszél; nem keresi a szónoki hatást, de szivhez és főhöz tud szólni. Kerüli a frázist, és azért általános, de semmit sem mondó körmondatokat keresve sem találnánk közművelődési és nemzeti életünk szükségleteiről hangoztatott fölszólalásaiban.

1891-iki akadémiai elnöki megnyitó beszédében szólt nemzeti és nemzetiségi életünkről. A mit mondott, annak egyik fő érdeme, hogy nem frázis.

«*Nemzetiségünk biztositásáért két módon küzdhetünk; az egyik az, hogy fölhasználva a kezünkben lévő hatalmat, a magyarságot mindenütt és minden áron terjesszük és így számunkat látszólag növeljük; a másik az, hogy nyelvünket művelve, tudományunkat gyarapítva, iparunkat fejlesztve, emelkedjünk arra a szellemi felsőbbségre, mely nekünk más nemzetiségek között a vezérszerepet biztositsa.*» Azután Széchenyit idézve, így folytatja:

«*E szavak után indulva, nem téveszthetjük el útunkat, s bár ezen ritkábban harsog az éljen, mint azokén, kik a chauvinismus zászlóját fenn lobogtatva, inkább csak harczolnak, mint hódítanak; azért nem szabad csüggednünk, mert a mint mi nem egy nap küzdelmére, hanem sok évig tartó munkásságra vállalkoztunk: úgy jutalmunk is nem lehet egy hamar elhangzó szó, hanem csak a hosszas fáradozás után elért eredménynek maradandó elismerése.*»

Báró Eötvös Loránd — bizton remélhetjük — sok évig tartó munkásságra vállalkozott, s nemcsak mint tudós és tanár vívta ki, hanem mint miniszter is ki fogja vívni a maradandó elismerést.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA,

Ő FELSÉGE SZEMÉLYE KÖRÜLI MINISZTER.

Az ő felsége személye melletti új miniszter, gr. *Andrássy* Gyula, egyike legfiatalabb államférfiainknak általában véve is, az új kormányban pedig épen ő a legifjabb. 1860-ban, tehát új alkotmányos életünk első hajnalán született s igy most csak 34 éves; de nagy müveltsége, a diplomácziai pályán szerzett gyakorlata és tapasztalatai, úgy szintén férfiasan komoly természete alapján, mondhatni, mindazon tulajdonokkal föl van ruházva, a melyek őt a korona tanácsába méltán beillővé teszik. Nagynevü atyjától a fényes helyzeten kivül kiváló testi és lelki tulajdonokat örökölt, melyeket a gondos nevelésen kivül saját szorgalmával is iparkodott fejleszteni. Jogi és diplomácziai tanulmányai után három évig berlini és konstantinápolyi nagykövetségeinknél volt alkalmazva, mint attaché, mely idő alatt alaposan megismerkedett a nemzetközi politika viszonyaival. Itthon 1884-ben lépett föl először orsz. képviselőjelöltnek a csikszentmártoni választó kerületben, melyet két egymásutáni országgyülésen képviselt. Mostani miniszterré kineveztetése mint a főváros terézvárosi képviselőjét és mint belügyi államtitkárt találta.

Az utolsó évek, különösen pedig az elmult hónapok eseményei tetemesen növelték azon állásnak fontosságát, a melyet gr. Andrássy Gyula most elfoglal. Rendes körülmények között is nagy ez állás jelentősége, mert királyunk az év jó részét Bécsben tölti, mert ott székel a közös külügyminiszterium, mely, — az 1867.

Koller Károly utódai fényképe után.

SZILÁGYI DEZSŐ.

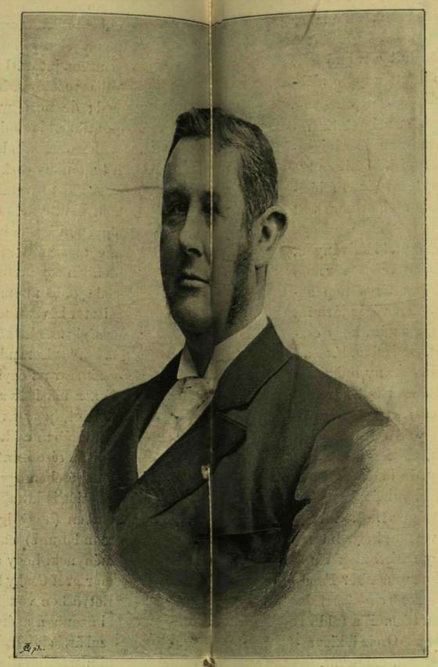

Koller Károly utódai fényképe után.

WEKERLE SÁNDOR.

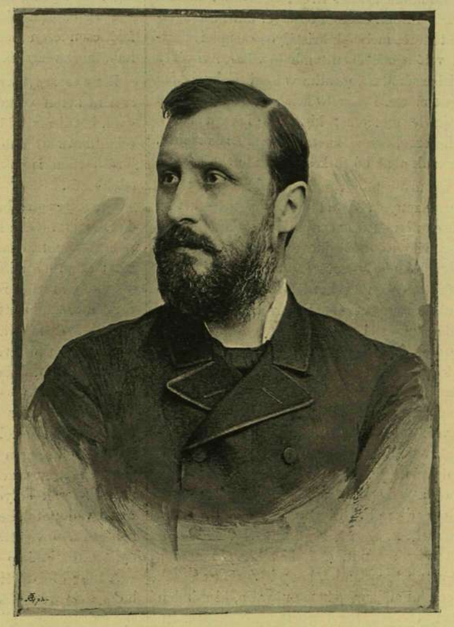

Ellinger Ede fényképe után.

BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND.

évi XII. t. cz. szavai szerint, — a magyar miniszteriummal egyetértésben és beleegyezése mellett vezetendő, s mert egyéb közös viszonyaink is vannak ő felsége többi országaival, s igy országos érdekeink megkövetelik, hogy folyton résen legyünk. Annál nagyobb ez állás jelentősége ma, midőn a bécsiek közül még azok is, a kik jó indulattal vannak iránt unk, egy s más jelenséget, a melyet nálunk észleltek, félreértettek és balra magyaráztak, s igy megkönnyítették nagy számú ellenségeinknek ellenünk soha meg nem szünő nyilt és akna-munkáját. Arról nem is szólva, hogy még a magunk vérei közt is akadt, a ki a bécsi körök hangulatának ellenünk fordításában buzgólkodott. A dolgok ilyen helyzetében az ő felsége személye körüli miniszterség reánk nézve nagyobb jelentőségü, mint akár valamely hatalmasságra nézve az, hogy ki legyen a szomszédos államban az ő nagykövete, ezekre az állásokra pedig tudvalevőleg az egyes országokban a legkiválóbb politikusokat szokták kiszemelni.

Bécsben már atyja nagy neve és emléke is bizalmat keltenek föl az új miniszter iránt. Fokozza ezt a köztük levő meglepő, külső hasonlatosság. Ugyanaz a járásuk, ugyanazok a mozdulataik, ugyanaz még a kezök irása is, úgy hogy alig lehet az egyikét a másikétól megkülönböztetni. Nem kisebb a hasonlatosság szellemi tulajdonságaik közt sem. Miként azok, a kik az új minisztert közelebbről ismerik, állitják, mindig megőrzi higgadtságát, nyugodtságát. Nem nézi a személyt, hanem mindig az ügyet. Nehéz és bonyolult helyzetekben teljes biztossággal ki tudja jelölni a követendő irányt. Ezek mellett a tulajdonok mellett ritka müveltségü férfiu. Kevés ház van Budapesten, a hol a világ szellemi termékei oly gazdagon találhatók és oly becsülésben részesülnek, mint gr. Andrássy Gyula házában.

Biztosra vehetni, hogy éles szeme tisztán és világosan fogja látni, s elfogulatlanul megitélni

Koller Károly utódai fényképe után.

BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA.

Koller Károly utódai fényképe után.

LUKÁCS BÉLA.

Ellinger Ede fényképe után.

JOSIPOVICH IMRE.

Ellinger Ede fényképe után.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

Ellinger Ede fényképe után.

HIERONYMI KÁROLY.

AZ ÚJ KORMÁNY TAGJAI.

a bécsi dolgokat; hogy viszont a császári városban tartózkodása közben is folytonos érintkezésben maradván hazájával és honfitársaival: egyfelől a király, másfelől a magyar miniszterium oly információkat fognak tőle kapni, a melyeknek hitelességében és pártatlanságában föltétlenül megbizhatnak.

SZONETTEK.

— Mickiewicz. —

I.

Az akermani síkságon.

Virágsziget közt jutva ki a rétre,
Kocsim, zöld tenger öleli körül,
A buja fűben majd hogy elmerül,
Hinárban úszva halad csak előre.

Se' hang, se' fény. Az út itt véget ére.
Az est homálya lassan elterül;
A táj pihenni tér s elcsendesül,
A Dnyeszter csillog csak a messzeségbe'.

S magasból, merre sólyomszem se láthat,
Darvak halk hangja tölti be a tájat;
Apró bogár neszére figyelek.

Sűrű bozótban gyors kigyó sziszeg.
Távol honomnak vágyom egy szavára:
Hangját lesem . . . Tovább csak! Mindhiába!

II.

Bakcsiszeráj.

Egykor a khánok büszke palotája,
Most elhagyott, ijesztő rom csupán,
Törött erkélyek omladó falán,
A tücskök és a kigyók bús tanyája!

A zöld borostyán kúszált, lomha ága
Kevélyen fut fel minden oldalán,
Köröskörül csak szomoru magány,
A messze múltnak lassu pusztulása.

A büszke hárem most hangot nem ád;
De a szökőkut búsan ott csobog még;
Im hallgassuk meg könnyező dalát:

Mulónak mondják a futó habot.
De hol van a fény, szerelem, dicsőség?
Lám mindez eltünt, s én még itt vagyok!

III.

Költészet, vedd az ecsetet kezedbe
És vedd elő legzengőbb hangodat;
Szavakba gyűljön érzés, gondolat!
Egy dalt, egy dalt szép kedvesem nevére!

Hiába zeng kicsiny dalom feléje!
Hiába suttog így a kis patak
A föld alatt szerelmes dalokat:
A csalogány nem hallgat énekére!

Hiába mind! Szegényes énekembe'
Se hang, se szín, mely méltón ünnepelje
Kincsét szivem magába fojtja vissza.

Érzés helyett csak szó jön ajkaimra.
Dalom, silány vagy! . . . De mindegy! Hiszen
E dalt ő nem dalolja sohasem . . .

BÉRY GYULA.

AZ ÚRISZÉK ELŐTT.

— 1811-ből. —

Szegény Pilárikné, de jól is járt volna, ha meghalt volna! Szerető, résztvevő szivek tennék le a földbe; sirját megöntöznék meleg könnynyel, jó szagú istenfát, boldogasszony virágot fakasztana rá a kikelet, melyből ha egy-egy búsongó lány törne: megtanulná szó nélkül türni a fájdalmakat, s ha oda adná a csapodár legénynek: hű, igaz lenne az a sirig. Mert hát a síron nőtt virágok annak az álmát beszélik el, a ki oda lenn porlad, csak meg kell érteni s legény, lánysziv hű, igaz lesz tőle . . .

Hej, de nem igy történt. Jó szivét bűnre csábította a határtalan szerelem. Féltékenység lopódzott hozzá, mint lépes köpűhöz a boszorkány-pillangó s addig kerülgette, mig megejtette egészen . . . Istenem, mennyi incselkedés kellett, mig ez a tenger édesség méreggé változott!

Most itt áll tépett, fedetlen fejével, meztelen lábakkal a hideg kövezeten, részvétlen poroszlók között, kitéve bántalmazó gúnynak, sértegető szidalmazásnak. Arcza halavány, mint a dérütött liliom. Szemei beestek, mint a tengerszem tüköre, melynek kristályos cseppjeit partjaira veté a mélyében tomboló vihar. Árnyékos pillái lecsukódtak, mintha valami félelmes rém lebegne előtte. Reszkető kezeivel szemérmesen szoritja le szerteszét kigyódzó hosszú haját, mintha ezzel is melengetni akarná fázós tagjait, pedig csak a mohó fürkésző tekintetektől fél.

A várudvar tele van kiváncsi néppel; többnyire asszonyok, kik elhozták gyermekeiket is, hadd okuljanak ezen a kikiáltott szépségen, ezen a világra szóló jóságon, ki este vetette a kendert, éjfélig megnövesztette, kifehéritette, megtilólta, éjfél után bordákra tette, megszőtte, ruhává férczelte s másnap összecsalogatta, összebabonázta a környék legényeit, hogy bele betegedtek, ki sem józanodtak többé . . . Ne legyetek ilyenek, édeseim! Okúljatok . . . imádkozzatok! . . Azt a szegény Pilárikot is megbabonázta, hogy haza jött a katonaságból . . . Szép volt, szemre való legény volt; más feleséget is kaphatott volna, takaros, gazdag feleséget; de nem kellett neki senki más a világon, csak ez a lelkem, itt ni! ki olyan volt, mint a templom egere . . . Elvette oltár előtt, szent esküvéssel . . . És a lelkem, mit tett? Nem dolgozott soha semmit, csak kiczifrázta magát s elbillegett a templomba, hogy istenesnek lássák s ne gondoljanak a fekete angyalra, ki minden munkát elvégez helyette, szorgosan, tisztán, mint a parancsolat. Nem ingyen történt az ilyesmi . . . bizonyára nem . . . szövetségben állott vele . . .

A rabasszony felveti egy perczre a pilláit; tekintete rávillan a beszélőre tisztán, felmagasztosulva, mintha mondaná: megbocsátok . . . nem haragszom . . . A következő pillanatban újra lezárúl, egy-egy reszkető harmatcseppet szoritva ki, mely aztán végig barázdál az arczán letörületlenül.

Vajjon mit beszélhet e köny az égi irgalmassághoz? . . . ki tudná azt megmondani . . .

A kiváncsi asszonyok nem veszik észre a leszivárgó fájdalmas könyüt. Jó hogy nem veszik észre; úgy sem értenék meg . . . Azt mondanák, hogy a kivel szövetségben állott, a gonosz sajtolta ki, hogy legyen mivel mosdassa kormos gyermekét, mert az ilyen bünös szép asszony könye nem szentelt víz, hanem gyehenna-élesztő, sátán-fiókát ápoló folyadék.

— «Álljanak csak odébb, Gyuró, Jozsó bácsi!» — kiált a legszájasabb menyecske a poroszlókra. «Nehogy magukra is ragadjon valami a sárból.» S ezzel a felkaparászott szivájkos földdel meghajitja a védtelen asszonyt. — «Te becstelen! te elfajzott méregkeverő!»

A többi asszony követte példáját.

E perczben egy ifju ember lépett ki az udvarra, gondosan felfésült hajjal, serkedező bajuszszal.

— «Mit keresnek, mit akarnak maguk itt? — kérdé a hajigáló asszonynépet. — Hogy mernek ilyesmire vetemedni?» . . .

— Instáljuk, esküdt úr, ez a bünös!» . . .

— «Honnan tudják, hogy bünös? . . . Épen olyan ártatlan lehet, mint maguk, vagy még ártatlanabb. Majd megállapitja az úriszék, hogy ki a bünös. Most pedig takarodjanak haza. Ha öt percz mulva itt találom valamelyiköket, bekenetem a száját mézzel s kiköttetem ehhez a szégyenkaróhoz. Megértették?»

Az asszonynép sietve távozott, nehogy megérje ezt a gyalázatot, mert hát az esküdt úr szereti a tréfát; el is dévajkodik a fehérnéppel úgy, alkalomadtán; de ha hivatalos ábrázatot ölt magára, savanyúbb az eczetágynál. Ilyenkor nem jó beleharapni, mert vagy elvásik az ember foga, vagy pedig beletörik.

Erre az ifju részvéttel fordult a rabnő felé, fejét csendesen megingatá s intett a poroszlóknak, hogy vezessék be a vádlottat.

Benn összegyülve várakozott az úriszék. Számszerint heten voltak: az uradalmi jószágigazgató, két tisztviselő, két megyei táblabiró s két esküdt. Az uradalom pallosjoggál birt s főbenjáró ügyben is itélhetett, a mi ellen nem volt felebbezés.

Minden szem a belépőre fordult, ki halványan, de felemelt fővel állott birái előtt. Most már nem remegett, mint odakinn a csúfondáros nép között; szép, nagy bánatos szemeit végig jártatta a komoly arczú uraságokon, s aztán, hogy észrevette szakadozott öltözetét, kipirulva, lázasan szorította összébb a keble felett arany haját.

A fiatal esküdt zavarodottan fordult félre.

Az éltesebb táblabiró komoly, csengő hangon vette fel a szót.

— «Rodottiny Mariana, férjezett Pilárik Imréné, vedd fontolóra, hogy biráid előtt állasz! Ne kisértsd meg a törvény folyamát hazugságokkal tévútra vezetni, mert úgy sem lesz foganatja s csak sulyosbitod vele a helyzetedet! Azzal vádoltatol, hogy özvegy Palicsannét kinos méreg-halálra juttatád . . . Igaz-e a vád? Felelj nyiltan, őszintén.»

A rabnő fölvetette sugaras szemeit a földről, hova a beszéd alatt sülyeszté. Orczái kigyúltak s daczosan, indulatos hangon válaszolt.

— «Igaz!»

Általános elszörnyüdés fogadta e váratlan kijelentést.

A fiatal esküdt hirtelen visszafordúlt s kezével olyan mozdulatot tett, mintha mondani akarta volna: Vond vissza a szavad, te szegény teremtés, még kimenekülhetsz a hinárból! Az éltes táblabiró levette aranyos pápaszemét s társára pillant, tudakolva, hogy jól hallott-e? nem valami régen átélt jelenet emléke zsibongott-e keresztül az agyán, mikor is a megrögzött gonosztevőnek nem volt már menekülése a kérdések keresztüze elől, csak a teljes beismerés? . . . Lehetetlen! . . . Ez az asszony egyebet mondhatott . . . Még egyszer megkérdezte.

— «Igaz . . . igaz . . . Én öltem meg», szólott a rabasszony újolag.

— «Szerencsétlen! . . . Hogy tudtál ilyesmire vetemedni?»

— «Hogy tudtam ilyesmit tenni?» csattant fel lázasan, hevesen a vádlott, s egy-két lépést tett előre, hogy jobban megérthessék a beszédét. — «Hogy tudtam ilyesmit tenni? könnyen, nagyon könnyen . . . Elszerette a jó uramat a gyalázatos . . . bűbánatra, sötét gyászra juttatott . . . Megöltem a becstelent . . . Meghalok én is, de tettemet nem tudom sajnálni . . . még ha tizszer jönnék is a világra, mind a tizszer megölném irgalmatlanul, megbánás nélkül — azért az emberért» . . .

Az éltes táblabiró újra levette aranyos pápaszemét s úgy tekintett végig a kipirúlt, csodaszép asszonyon, miközben fejét csendesen megingatá . . . Lehetetlen! . . . Vagy tán vak volt az az ember, hogy *erről* meg tudott feledkezni azért a *másikért*? . . . A többi urak szintén meg voltak lepetve. Nem tudták elhinni az asszony indulatos beszédét.

A fiatal esküdt fontoskodó arczczal fordúlt a tekintetes urak felé, alig hallhatólag suttogva.

— «Derék, jóravaló asszony volt teljes világ-

életében . . . Valami mély titok lappanghat e vallomás alatt . . . Indulatos beszédéből az látszik ki, hogy vagy nagyon szerencsétlen, vagy pedig bolond.»

A rabnő meghallotta e mentegető szavakat. Még közelebb lépett biráihoz.

— «Szerencsétlen vagyok, az igaz, de bolond nem vagyok . . . Józan észszel, megfontolva cselekedtem. Elmondok mindent, a hogy történt; hadd győződjenek meg a tekintetes urak józan állapotom felől . . . Mikor már nem birtam keservemmel, meg a haragos szivemmel, arzénikumot kerítettem. Felesleges piros rózsolisba s magamra öltve az uram ünnepi ruháját, elmentem a Palicsánné ablaka alá. Vastag hangon szólottam, hogy tévútra vezessem. Sikerült is. Azt hitte, hogy az uram akar kedveskedni. Bevette, megitta, aztán elaludt s nem is ébredt fel többet . . . Igy történt ez, tekintetes urak . . . Én vagyok a bünös, senki más . . . Most már aztán elitélhetnek, kerékbe törhetnek, nem bánom . . . Úgy sincs semmi örömem a világon, ha az én uram nem szeret.» Ezzel leborult a hideg földre s zokogott keservesen.

A birák összenéztek, vállaikat vonogatva. Ezen már nem lehet segiteni!

— «Czibek Mihály uram, leirta a vallomást?»

— «Utolsó betüig!» válaszolt az esküdt reszkető hangon.

Ezzel az éltes táblabiró intett a poroszlóknak.

— «Vezessék ki a vádlottat!»

Az itélethozatal pár pillanat alatt megtörtént. Ilyen esetben nagyon egyszerüen szokott menni a dolog. Mindannyian halálra, kinos kerékbetörésre szavaztak. Mert hát példát kellett szolgáltatni hasonló istentelenségek elkerülése czéljából.

Mikor a rabasszony végig hallgatta a kemény itéletet, orczái szokatlan tüzben égtek; szemeiben valami olyan ragyogás látszott, mint a megdicsőültekén szokott. Kezeit foszlott ruhája felett összefogva, halk imát rebegett szintelen ajkai között: «Legyen meg a te akaratod . . . Amen!»

A fiatal esküdt nemsokára távozott, hivatalos kötelessége levén a bakónak kiadni a szükséges utasitást, mert a szomorú végrehajtás nem türhetett halasztást. Pár pillanat mulva már vissza is tért halványan, izgatottan, mi annyira a dolog természetéből folyt, hogy senki előtt sem tünt fel.

A rabasszonyt még ki sem vezették szomorú útjára, midőn Pilárik Imre beállitott nagy lelkendezés között.

— «Tekintetes urak, — szólt lihegve a szigoru arczu birákhoz, — áldja meg a jó isten kelmeteket! Ne ámittassák el magukat ezen asszony által . . . Nem igaz, nem ő ölte meg Palicsánnét, hanem én, a ki szeretője voltam» . . .

— «Mit beszélsz, te?», pattant fel az éltes táblabiró, a kire rendkivüli hatást tett e váratlan fordulat.

— «Lehetetlen, hisz ez az asszony is azt vallotta» . . .

— «Nem igaz, hazugság! . . . Ilyen áldott teremtés nem tudna bünre vetemedni . . . Ha mondotta, csak azért tette, hogy engemet megmentsen! . . .»

— «De igaz, én öltem meg!» vágott szavába a feleség elszántan.

— «Ne higyjenek neki, kérem . . . Nem olyan az ő szive . . . Türt, búslakodott, az igaz, hogy az a gonosz asszony elcsábitott tőle: de ez csak olyan volt, mint a galamb keserüsége; hervasztó, megölő, másnak nem ártó . . . Még csak nekem sem tett szemrehányást soha! . . . Ilyen tetthez férfi szív, férfi boszú kellett, olyan szív, olyan boszú, mint az enyém, kit törbe csalt s aztán hogy rám unt, megint másikat kerített s engemet csufosan elhagyott. E miatti boszúmban öltem meg. El is mondom az egészet, hadd lássák meg a tekintetes urak, ki a bűnös? Mikor láttam, hogy nem kellek többé, arzenikumot kerítettem. Felesztettem piros rozsolisba, felvettem ünnepi ruhámat, hadd gondolja, hogy tetszeni akarok s beadtam az ablakon békitőnek. Bevette, megitta, aztán elaludt s nem is ébredt fel többet . . . (Mintha csak az asszony vallomását ismételte volna betüről-betüre!) Igy történt az, tekintetes urak, szavaimat hittel is merem bizonyitani . . .»

— «Én is merem . . . Ne higyjenek neki! kiáltott az asszony összekulcsolt kezekkel. — Végezzenek ki engemet!»

— «Engemet! engemet! Már csak azért is megérdemlem, hogy eljátszottam e jó szív szeretetét . . . bűnös vagyok, kétszeresen is bűnös!»

— «Ne csataráljatok annyit! — kiáltott haragosan a meglágyult szivü táblabiró. — Még a saját gondolatimat sem hallom meg miattatok. A mennykő is jobban tudja, hogy melyik a tettes kettőtök közül. Hisz olyan egyformán beszéltek, mintha egyazon rigmust mondanátok. Takarodjatok ki s várjatok a további parancsra.»

Távoztuk után sebes léptekkel kezdett fel s alá járni.

— «No, domine spectabilis, — szólt ingerülten a jószágigazgatóhoz, — szedje elé valahonnan a corpus jurist s hozzon itéletet, mert én, — isten ugyse, — képtelen vagyok rá!»

— «Hoznék bizony, kérem alásan, — felelt amaz, — de őszintén szólva, nem tudom, mit kellene csinálni . . . Legfölebb annyit tudnék mondani, hogy ki kell végezni mind a kettőt.»

— «Persze . . . az ilyenre azt mondaná Verbőczy uram, hogy: ki a mihez nem ért, hóhéra annak . . . Hogy lehetne ilyet cselekedni!»

— «Nem is úgy értettem,» — válaszolt elpirulva a megleczkéztetett jószágigazgató.

— «Hát te mit szólasz hozzá?» kérdé most a másik táblabirót.

— «Azt, hogy ilyet még nem pipáltam.»

— «Nem azt kérdem, hanem, mi lesz rá a paragraphus?»

— «Olyat pedig nem hogy nem pipáltam, de nem is ettem.»

— «Akkor hát nincs más hátra, mint felmenteni őket, mert én bizony gyilkos, haramia senki kedveért sem leszek . . . Egyik megölte, az bizonyos, de hogy melyik volt? csak a jó isten tudná megmondani. Ha tudja, hát itéljen fölötte, mikor maga elé invitálja. Szégyent sem Verbőczyre, sem magamra nem hozok. Punktum!» . . .

Azután tovább járt hevesen, ingerülten. Végre megállott.

— «Egy véleményen vagyunk-e?»

— «Mind közönségesen», válaszoltak a többi birák egyhanguan.

Ártatlan volt-e a nő valóban? Vagy Pilárik Imre, hütlenségét megbánva, azért akart meghalni, hogy kiengesztelje a haragos eget? Ki tudná megmondani? Elég az hozzá, hogy a bíróság mind a két vádlottat csakugyan felmentette, a mint az a régi jegyzőkönyvekben maig is olvasható.

Sz. F.

A TŐZSDE HULLÁMZÁSAI.

Irta *Bret Harte*, angolból fordította S. V.

I.

Nehány héttel a német-orosz-osztrák-magyar politikai viszály kiegyenlitése előtt Európa és az új világ tőzsdéi egy nagy csatatérhez hasonlitottak, csakhogy hullák helyet tönkre jutott üzéreket lehetett látni, mig a győztes felek a harcz befejezése után rögtön eltüntek. New-Yorkban egyes bankházak az arany árfolyamának hullámzásai alatt milliókat nyertek és vesztettek. Egy Kaliforniából bevándorolt Frolick nevű pénzváltónak, kinek a Broadway-n levő szerény külsejű irodájában naponta alig tiz ember fordult meg, a szerencse feltünően kedvezett. Frolick úr üzletében, mint könyvelő, egy khinai ember szerepelt, mig a czég főnöke a pénztárnoki és irodai teendőket végezte. A válság kezdetén Frolick úr állitólag Európába utazott, a tőzsdén pedig helyette Ki-Tseng könyvelő jelent meg, ki idejét a déli és esti árfolyamok jegyezgetésével töltötte. A kinálat vagy kereslet mozgalmaiban a czopfos könyvelő ritkán vett részt s leginkább oly kötésekbe bocsájtkozott, melyekből csekély haszon vagy kár volt várható. Megtörtént azonban, hogy Ki-Tseng urat egy alkalommal a Brother és Holmes világhirű bankház intézője tréfából egy nagyobb üzlettel kinálta meg.

— «A *Frolick és fiai* czég nem szokott ugyan külföldi értékekkel foglalkozni, — felelé mosolyogva az apró szemü khinai, — de ha épen kivánja, belemegyek.»

— «Tehát holnap délig az arany sovereign 27½, — folytatá a Brother és Holmes czég intézője; — hány darabbal szolgálhatok, ha szabad kérdezni?»

— «Mondjunk tizezer darabot» — volt az udvarias khinai válasza.

— «Öné az utolsó szó! Tehát tiz ezer, 27½ árfolyamon.»

A kötést mindkét fél aláirta, mire dolguk után mentek.

Ki-Tseng a tőzsde széles fehér márvány lépcsőin apró lépésekkel a kapú felé tartva, oly savanyú képet vágott, mintha vadalmát evett volna, mig a furfangos yankee, kivel az imént a kötést megcsinálta, markába nevetett.

— «Korábban kellett volna felkelned, — dörmögé magában, — ha engem le akarsz főzni. Hadd lám; tizezer darab három shilling árkülönbséggel: csekélység, csigavér, ezt fél kézzel kifizetjük, de 48 óra mulva tizszer ennyit rántok ki belőled, te buta állat!»

Ezután Clipps úr a tőzsde buffetjébe sietett, hol a győzelem rovására gyü üveg «valódi» franczia pezsgőért tiz dollárt fizetett, holott a pezsgő czukros vizet másutt ugyanannyi centért megkaphatta volna.

Ki-Tseng kedélyes otthonában megette szokásos reggelijét, melyért a hónap végén sokkal kevesebbet szokott fizetni, mint a mennyit Clipps úr naponta borravalókra költött. Ki-Tseng rizszsel főtt húst evett, még pedig naponta háromszor, a mint azt tengerentúli hazájában tenni szokta. Este felé Ki-Tseng egymásután három sürgönyt kapott, melyekre egyenként három szóból álló izenettel válaszolt.

Az első sürgöny tartalma a következő volt: «*Frolick, Broadway, New-York.* Teknős békák ára 15 frkkal felment. *Fock.*»

A második sürgöny ekkép szólt.

«*Frolick Broadway New-York.* Itt hideg van, 21 fok meleg után. *Fock.*»

Végre a harmadik sürgöny tartalma csak annyiból állott, hogy «Venni! *Fock.*»

Ki-Tseng mindezekre csak azt sürgönyözte vissza hogy:

«Itthon vagyok, *Kils.*

Reggel Ki-Tseng legkopottabb selyem köntösét magára véve, a tőzsdére ment. A furcsa jelenség láttára a tőzsdei arany ifjuság hangos hahotára fakadt és rosszabbnál rosszabb élczeket eresztgetett meg a mennyei birodalom nevetséges lakosairól.

— «A Frolick czég képviselője ma nagyszerű spekulácziókba akar bocsátkozni, — mondá az egyik, — mert legjobb kabátját vette magára.»

— «Khinában az opium ára nagyon felmehetett, — folytatá egy másik, — mert Ki-Tseng úr már ily korán hagyta el az ágyát.»

— «Aranyat adok 25» — ön kiáltá egy jól kihizott tőzsdeügynök, kiről mindenki tudta, hogy háta mögött egy nagy czég áll, melynek ügynökei a világ minden részeiben el vannak terjedve.

— «Ki-Tseng akar beszélni!» veté közbe egy másik.

— «Mivel szolgálhatok, uraim?» — viszonzá Ki-Tseng, ki úgy tett, mintha semmit sem hallott volna, a mit körülötte fenhangon beszéltek.

— «Ugy hallottuk, hogy a Frolick czég ma

rózsás kedvében lévén, londoni értékeket akar vásárolni.»

— «Ezért vette fel Pekingből érkezett új selyemkötösét.»

— «Vegye elő jegyzőkönyvecskéjét, Ki-Tseng úr és ne vesztegessük az időt».

— «Tehát konzolokat, guineát, vagy nyers aranyt méltóztatik vásárolni, Ki-Tseng úr?»

— «Nem kívánunk födözetet» . . .

Ilyen és ehhez hasonló hangon mondott kérdésekre a mennyei birodalom hidegvérű fia semmit sem felelt, hanem erős bőrbe kötött jegyző-könyvecskéjét köntöse legbelsőbb oldalzsebjéből kihuzva, a legelőször megszólalt ügynökre szegezte szemeit.

— «Konzolokat* vennék.»

— «Kilenczvenhét és egy nyolczad,» — volt a válasz.

— «Négyezer darabot, de kilenczvenhétért.»

— «Az első kötést soha sem szoktam viszszautasítani, — felelé az udvarias amerikai, — nyolcz ezret is adnék, de csak a hónap 15-ére.»

— «Ennyibe már nem megyek bele, mivel még egyéb értékeket is veszek.»

Az üzlet megkötése után Ki-Tsenget minden oldalról körülvették, minek az lett a vége, hogy a Frolick czég óriási összegekre rúgó tételeivel általános feltünést keltett. Majdnem biztosra vették, hogy a czég főnökének elutazása csakis a bukás előjele volt, s hogy Ki-Tsengnek esze ágában sincsen a megkötött üzletekből eredő esetleges árkülönbözetet megfizetni, vagy ellenkezőleg, a megvett értékeket tényleg átvenni.

Ezen okból senki sem gondoskodott fedezetről, holott máskor még a legcsekélyebb kötés esélyeit is számba vették.

II.

Mi alatt Ki-Tseng könyvelő úr, mint a Frolick czég képviselője a tőzsdén dolgozott, Frolick Jakab úr, — kivel eddigelé nem foglalkoztunk, — nem annyira Európában, a mint ezt New-Yorkban hitték, — hanem a pennsylvániai vasut mentében fekvő *Rivers* nevű faluban tartózkodott, mely hely leginkább arról lehetett volna nevezetes, hogy egyetlen ronda korcsmájában idegen ember soha sem fordult meg, s hogy a falu hetvennyolcz lakosa közül csakis hárman látták az alig öt órai távolságra fekvő New-York városát.

A mi Frolick Jakab egyéniségét illeti, erről a következőket akarjuk elmondani. Frolick Jakab, alig harmincz éves ember létére, nem sokkal csekélyebb számu állást foglalt volt már el az életben, de nyugtalan természete, különösen pedig azon nevezetes tulajdonságáért, hogy kezeit — ezt azonban ne tessék a szó szoros értelmében venni — többnyire mások zsebjében tartogatta, mit a tizedik ember sem szokott eltürni, ismét azon kellemetlen helyzetbe jutott, hogy idejét — több éven át — komor külsejü, igen erős rácsozattal ellátott nagy állami épületben tölteni kényszerült, melyekben a bennlakók túlnyomó része kötélgyártással, gyapottéppel és ehhez hasonló munkákkal foglalkozott. Mindezek daczára Frolick Jakab ur az ily házakból való elbocsájtatása után aránylag nagyon rövid ideig élvezte a szabad mozgás és költözködés előnyeit, mivel legelső alkalommal ismét kedvencz foglalkozásának folytatásán rajta kapatván, az eskütdek bizalmát sehogy sem tudta megnyerni s ily formán ujra a fegyházba került.

Frolick Jakab ur államköltségen eltöltött utolsó ideje alatt a sing-sing-i központi nagy fegyházban egy távirda-tiszttel ismerkedett meg, ki könnyen megérthető feledékenységből a gondjára bizott pénztárt tulajdon üres tárczájának nézvén, annak tartalmát egyszerüen elkezelte, a miért aztán az udvariatlan biró tiz évig tartó ingyen tartással kinálta meg. Nos, Kent ur véletlenül Frolick Jakab urral egy zárkába jutott, melyben mindketten a dobozgyártás titkaiba beavattatván, ezen száraz és unalmas foglalkozást folytatták. A mint tudjuk, a sing-sing-i népnevelési — akarom mondani — tolvaj- és betörő-, valamint hamisító-nevelő felsőbb akadémiában, a bennlakóknak munkaközben, vagyis reggeli 4 órától esti 7 óráig, a társalgás szigoru büntetések u. m. koplalás, deszkaágyon való hálás, esetleg 25-től 50-ig terjedő korbácsütés terhe alatt meg van tiltva, s habár a dolgozózárkában rendesen két-két uriember szokott együtt lenni, a folyosón ülő örök oly finom hallószervekkel vannak megáldva, hogy figyelmüket még a suttogva folytatott társalgás sem kerüli el, sőt sokan azt állítják, hogy a zárkák és folyosók építésénél a berendezésénél az akusztika kivánalmaira különös gond lőn fordítva.

A 7 órakor feltálalt spártai egyszerüséggel készült vacsora elköltése után, a beszélgetés 8 óráig meg van engedve, de ezentúl az egész házban siri csendnek kell uralkodni, melyet csakis a nagy fali folyosó órák ketyegése szakit meg.

(Vége következik.)

A KÉPVISELŐHÁZ JUNIUS 4-IKI ÜLÉSE. Ellinger Ede pillanatnyi fényképe.

* Konzol=angol államadóssági kötvény.

EGYVELEG.

* **Tassónak** eddig ismeretlen kéziratát fedezték fel, mely keleti utazását s nehány csinos sonettet tartalmaz. Az iratból látszik, hogy a «Felszabadított Jeruzsálem» költője hősköltemények szinhelyét meglátogatta.

* **Isten neve** a legtöbb nyelvben négy betűből áll. Görögöknél: *Zeus*, a romaiaknál: *Deus*, spanyolul *dios*, francziáknál *dieu*, németeknél *Gott*, dalmatáknál *vogi*, törököknél *alla*, egyptomiaknál *tond*, perzsáknál *zuri*, indiánoknál *zimi*, zsidóknál *eloa*. Már a középkorban észrevették ezt s ezért a négyes számot kabalisztikus bűvös számnak tartották.

* **A keselyük szagló képessége** rendkivül nagy, körülbelől 5-ször erősebb, mint a pulykáé. De Wallace Dél-Amerikában tett kisérletei még is azt mutatják, hogy a keselyük a papirba tett s fűvel borított dögöt már nem képesek megérezni.

* **Telefon-összeköttetést** létesítettek újabban Bombay és Kalkutta között. A nagy távolság miatt (közel harmadfélezer kilométer) azonban a telefon hangja igen gyenge.

* **Vilmos császár** vallásos és társadalmi tárgyu beszédeinek gyüjteményéből egy példányt megküldött a pápának, ki azt legutóbbi költeményeivel viszonozta.

* **Japánban** is ismeretes a reklám. Egy tokiói könyvkereskedő többek közt így hirdeti raktárát: «A könyvek oly pompásak, mint egy éneklő leány. A nyomás oly tiszta, mint a kristály. A papir oly tartós, mint az elefánt bőre. A vevőkkel oly udvariasan bánunk, mint a versenyző gőzhajó-társulatok. A csomagokat úgy készítjük, hogy ágyugolyók is lehetnének. A kezelés olyan, mintha szerető feleség adná férjének ajándékul.»

* **Hunza fejedelme** Kasmirban, ki most az angolok hűbérese lett, igen fontos embernek tartja magát. Minden reggel megkérdezi első miniszterét: «Ki jelenleg a legelső fejedelem a világon?» s a felelet ugyanaz: «Felséged». A családi hagyomány szerint a fejedelem egyenesen Nagy Sándor utóda. Alkalmilag megemlítjük, hogy a hunzák a legutóbbi háborúban az angolok ellen bőrbe varrt czérnát használtak ágyugolyó helyett.

* **A fák kora.** A leghosszabb ideig élő fákról a következő évszámokat jegyezték fel; jegenyefa 335, cziprus 350, babérfa 450, nyirfa 570, gesztenyefa 600, narancs 630, pálma 650, olajfa 700, platan 720, czédrus 800, hársfa 1100, tölgyfa 1500 éves.

* **A messze jövő.** A franczia akadémia egyik újabb kiadványa már a 4.500,000-ik évről is beszél Krisztus után. Ezen messze jövőben következnék be ugyanis számítása szerint az a korszak, midőn a víz már a szárazföld minden részét elpusztítaná, ide számítva még a viharok, a vulkánok s más rendkivüli erők romboló hatását is.

* **A bika-viadalokat** Spanyolországban is törvényesen el akarják tiltani. Különösen valószinűvé teszi a törvény elfogadását az, hogy közelebb Madridban egy Espartero nevű hires viadort ölt meg a bika. Művelt körökben nagyon pártolják a törvényjavaslatot.

* **Érzékeny szivű hölgy** tehette közzé egy bécsi lapban a következő *kis hirdetést*: «Keresek egy szép nagy macskát, melyet gyermekként örökbe fogadok, nyájas bánásmód, kellő társaság és falusi levegő biztosíttatik számára, s fekete macska előnyben részesül.»

YBL MIKLÓS SZOBRA.

Alig húnyta be pár évvel ezelőtt szemét örökre *Ybl* Miklós, a bazilika és az operaház genialis építője, a magyar mérnök- és építészegyesület mozgalmat inditott meg, hogy emléket állitson a mesternek. Ez év elején egybegyült a szoboremlékre szükséges huszonnégyezer forint és az egyesület tavaszszal kiirta a pályázatot. A pályázat a szerény viszonyok mellett is szépen sikerült. Hét szobrász vett részt benne nyolcz pályamüvel.

A pályázók voltak *Mayer* Ede, *Kallós* Ede, *Vasadi* Ferencz, *Tóth* István, *Kiss* György, *Szirmai* Antal egy-egy, és *Andrejka* József kétterwvel. A biráló bizottság *Hollán* Ernő elnöklete alatt junius 4-ikén döntött a pályázat sorsa fölött.

A bizottság az első dijat, vagyis a szoborterv kivitelét *Mayer* Edének itélte oda. Mayer egyike tehetséges fiatal szobrászainknak, a ki Zumbusch, a hires bécsi szobrásztanár tanítványa volt, s már ott feltünést keltett tehetségével. Haza kerülvén, Huszár Adolf mütermében dolgozott, és segitett Huszárnak az aradi vértanúszobor mintázásában s ő mintázta nagyban a Deák Ferencz-szobor legsikerültebb mellékalakját: a «Hazaszeretet»-et; a lipótvárosi bazilika szobrászati diszitésében is részt vett, s az épülő új országház részére is több király szobrát készíti.

Mayer álló szoboralakban örökíti Yblt. A mester magas talapzaton áll. Baljában épület-tervet tart, a melynek nézésébe mélyed. Jobbjában körző van s kissé egy oszlopra támaszkodik.

A talapzat jobb sarkán géniusz ül, s mig jobbjával fölfelé törve a talapzatra irja *Ybl* nevét, addig baljával babérkoszorút tesz a lipótvárosi bazilika tervére, mely a lépcsőzeten fekszik. Az egész szobor igen egyszerű, de jellegzetes alkotás, mely diszére fog válni fővárosunknak. A szobor a budai várkerti bazár előtt elnyúló sétatér éjszaki sarkára kerül, a hol méltó környezete lesz majd a nagy épitőmester alkotásainak egész sora.

A pályázaton kitünt *Kallós* Ede müve is. Kallós, a ki csak nem rég nyert dicséretet a Baross-szobor pályázaton, ülő szobortervvel pályázott. Igen realisztikusan, de művészileg oldotta meg a feladatot s neki itélték meg az ezer koronás második dijat. Az ezer koronás harmadik dijat *Vasadi* Ferencz ülőszobra nyerte el, mig *Kiss* György és *Tóth* István tervét megvételre ajánlották, de mivel e czélra a szobor-alapból elegendő összeg nem állott a bizottság rendelkezésére, e két művész pályaművét dicséretben részesitették.

A bizottság *Mayer* Edével már megkötötte a szerződést, s a művész még az idén elkészíti a mintát, a melynek alapján érczbe öntik a legnagyobb magyar épitő alakját.

— *Dr. K. D.*

YBL MIKLÓS SZOBRA. — Mayer Ede tervvázlata.

A LEMONDÁS BEJELENTÉSE UTÁN.

Országgyülési karczolat.

A fotografus, a ki ezt a képet levette (föltéve, hogy nem Andreánszky Gábor báró volt) kegyetlenségre hajló lélek, a ki bánatba merült emberi arczokban gyönyörködik.

Csinálhatott volna ebből a themából derült, vidám képet is, táncoló juniusi napsugarakkal (mert jun. 4-ike van), mosolygó, vidám ellenzéki arczokkal (mert a kormány lemondását jelenti be Wekerle), s a helyett csinált egy szomorú képet, gyilkos camera obscuráját gondfelhőkbe merült mameluk arczokra szegezvén.

Utoljára ülnek padjaikban a miniszterek, meg is nézegetik sorba a fiókjaikat, hogy nem felejtettek-e bent valamit. Egyik-másik talán még vissza is térhet, mert a vihar, a király haragja, inkább csak a nagy fák koronáit csavargatja. Mogorván ül székén Szilágyi, mint a komor bölény, fejét szügyébe hajtván. A szék bibora ráveti pirosló fényét még egyszer. Wekerle könnyedén hátra hajlik, s talán átgondolja, mit mondott; nem volt-e több vagy kevesebb, mint kellene?

Mert a nyilatkozat már megtörtént, hogy a király nem adta meg a garancziákat, ők erre lemondtak s a király elfogadta a lemondást.

Tehát nem lesz pair schub; nem lesznek új bárók és grófok. Különös játéka a sorsnak, hogy épen a *polgár miniszterium* fanyalodik grófok és bárók kinevezésére. És furcsa logika a politikában, hogy mikor nem birnak a grófokkal, bárókkal, arkanum gyanánt *megszaporitják* őket. Bús, rideg a jobboldal képe, mintha valami felhő lebegne a magasban. A tömött karzatok hölgyei kiváncsian vetnek egy tekintetet még a kormány tagjaira.

Ha látják is még őket, de már így együtt soha sem.

Az ellenzéki szónok Ugron, (de ez csak hátviseli, de természetesen a lemondás csak annyira látszik benne, mint a zsidók a Veres-tengerben befulva; nem látszik ott semmi egyéb voltaképen, csak nehány sor idősebb, fiatalabb honatyai koponya: s hogy nem a Koreával kötött kereskedelmi szerződést tárgyalják, csupán a karzaton erősen figyelő alakok bizonyítják — mert egyébként tárgyalhatnák a Koreával kötött szerződést is.

S miután ma, lapunk megjelenésekor kevés kivétellél épen úgy néz ki a ház, meg a miniszteri széksor is, mint multkor, épen ott ül Wekerle, a hol junius 4-én, Szilágyi is, Fejérváry is, meg a karja is épen úgy fel van kötve (pedig azóta már egy nagy diadalt vivott ki a magyaroknak) mindaz, a mit ez a kép mutat, helyesebben mutatni akar, már csak úgy tünik fel, mint egy álom . . . egy rossz álom. —*th.*

AZ ANARKHISTÁK TITKOS SZERVEZETE.*

Az anarkhistáknak tulajdonképen nincs semmi szervezetök. Az anarkhizmus gyülöl minden tekintélyt, felsőbbséget és megkötő szabályt. Ezért semmiféle szervezetet sem fogadtak el a maguk részére sem, mert ebben már a szabadság korlátozását látták volna. Hiszen egyik alaptételük: «Azt tedd, a mit akarsz!» Nincs valami központi bizottságuk, s valami vezér-tanácsuk, mint más társadalmi tanokért rajongóknak; és az ily szervezet létesitésére irányuló kisérletek mindig meghiusultak. Az anarkhista hitvallás azt mondja: «Nincs többé kormány!» Már pedig valamiféle igazgató organum ahhoz mégis hasonlítana.

Azok, a kik egymáshoz közel laknak, az egy városban, vagy negyedben levők, *csoportokat* alkotnak s ez egyetlen szervezetük. De ez is teljesen önkéntes szövetkezése az egyeseknek, minden szervezeti szabályok és felsőbbség nélkül. Ha valahol már elegendő számú *társ* van együtt, megalkotják a csoportot, mi mellett olykor az anarkhista-lapok valamelyikében ilyenféle felhivást tesznek közzé:

Az X. . . . negyed társai, kik csoportot ohajtanának alakítani, kéretnek I. . . . úrhoz Z. . . . utezában fordulni.**

Ha a csoport megalakult, nevet vesz fel, mely a legkülönfélébb (A nemzetközi kör. — A hazaellenesek ligája. — A természet gyermekei. — A fekete zászló. — A munkások forradalma. — Az egyenlősítők. — A boszúállók. — Ravachol barátai. — A dynamit. — A hazátlanok, stb.), s ezt egy anarkhista-ujságban tudtul adják a többi társaknak.

Az egyes csoportok egymástól teljesen függetlenek, de azért gyülések tartására s más hasonlókra érintkezésbe lépnek egymással.

A csoport tagjai közt is a legteljesebb függetlenség uralkodik annyira, hogy nem is közlik egymással szándékaikat, terveiket. *Vaillant* a franczia képviselőház karzatáról ledobta bombáját, a nélkül, hogy a csoport, melyhez tartozott, erről valamint előzetesen tudott volna. Zaj nélkül, titkon, kiki saját legjobb belátása és tehetsége szerint müködjék, ez a jelszó.

Leginkább, természetesen, a munkásnép soraiból szedi a csoport embereit, kiknek számát egy-egy nagyobb anarkhista-pör csak újabb meg újabb tagokkal szaporitja, lévén ezek az anarkhista-theóriak terjesztésének egyik legszenzációsabb eszközei. A sztrájkok is hatalmas előmozditói az anarkhista-hivek szerzésének. Azok a szenvedések, nélkülözések, melyeket a munkás egy ily nagy sztrájk folyama alatt elvisel, végkép elkeseritik őt. Elveszti minden reményét, hogy helyzetén békés úton javithasson valamit. Vagy megadja tehát magát végkép

* Mutatvány szerzőnek «A társadalmi forradalom» czimen a «Vasuti Lapok» kiadásában megjelent müvéből.

** Anarkhista lapokból.

állatias meghunyászkodással, vagy fellázad, csak az erőszakban bizakodván és anarkhista lesz.

A csoport ezután megkezdi működését. Ez a működés arra irányul, hogy egyrészt maguk közt megbeszéljék, hirdessék az anarkhista tanokat, másrészt azoknak újabb híveket szerezzenek, azok mellett *propagandát* csináljanak *szóval, irással* és *tettel*.

A csoport összejöveteleit igy közlik az anarkhista lapok útján a társakkal:

A társadalmi tanulmányok csoportja Cherbourgban felhivja mindazokat a munkásokat, kik joguk fölött értekezni akarnak, hogy forduljanak G . . . . pajtás, ujság-elárusitóhoz, a ki majd közli velök az összejövetelek napját és helyét.

Vagy:

A villefranchei anarkhista csoport jelenti, hogy folyó hó 14-én, vasárnap az X . . . . . kávéházban, este . . . órakor családi összejövetelt tart.

Nagy éneklés, szavalás és forradalmi költemények.

A gyüléseken semmi megállapitott rend, semmi vezetés. Egy e czélra kijelölt társ hivja fel a szónokokat, de az esetleges kémekre való tekintettel nem nevükön, hanem szám szerint, vagy valami költött neven. Az ilyen gyüléseken gyakran részt vesznek nőtagok is, kik szintén lelkesen szónokolnak, agitálnak.

A csoport kifelé terjedő működése propagandikus tevékenységének sokfélék az eszközei. Első sorban a falragaszok. Ezek néha könyomatilag, de legtöbbször rendes nyomdai úton készülnek, természetesen a nyomdának vagy teljes elhallgatásával, vagy valami költött nyomdai megjelöléssel.

Ravachol emlékének megünneplésére a következő hirdetménynyel hivták fel a társakat:

Értesités.

Azok a társak, kik hűek az emlékhez, értesitik mindazokat, kiknek szemében *Ravachol* nem birt egyéb indokkal, mint a jobb iránti szeretettel, elhatározták: nem hagyják elmúlni martyromságának évfordulóját (julius hó 11-ikét) a nélkül, hogy gyászuknak és vele való szolidaritásuknak kifejezést ne adjanak.

Nem lévén azonban a páratlan elvterjesztő sirjának közelében, hogy letehetnénk emlékezetünk jelét (virágokat vagy más egyebet), *Diderot* szobrát választották, az anarkhia e másik nevezetes uttörőjeét, a mint különben az volt minden gondolkozó, bármily időszakhoz tartozott is.

A mi Diderot-t illeti, tökéletesen bizonyitják ezt művei, melyekben többek közt ez a maxima található:

«A természet se szolgákat, se urakat nem teremtett; nem akarok törvényt adni másoknak, de magam sem elfogadni.»

Mindazok tehát, kiknek meggyőződése, hogy az *Anarkhia* nem más, mint az útját megtalált *Emberiség*:

Gyülekezzetek össze a hires bölcsésznek a Boul. St. Germainen levő szobránál vasárnap, jul. 9-én; ezen a napon, ama társakra való tekintetből, kiket foglalatosságaik kedden visszatarthatnának.

E mellett gondoskodnak arról is, hogy vándorló apostolok járják be az olyan helyeket, a hol még nem vert mélyebb gyökereket az anarkhizmus, vagy a hol egyátalán a tanok nagyobb elterjesztése a feladat. Az ilyen vándorló apostolok aztán sorra veszik a mezei népséget, egyik majorból a másikba menve, elhintve mindenütt az anarkhizmus magvait, rábeszélő előadásokat tartva, anarkhista füzeteket osztogatva. Mert az anarkhizmusnak is (a forradalmi tettek mellett) a nyomtatott betű a leghathatósabb terjesztője.

Az anarkhista ujságok száma franczia, német, angol, olasz, spanyol, holland, portugál és cseh nyelven szintén igen nagy, legnagyobb részük természetesen már beszüntette megjelenését.

1890-ben merült fel az a terv, hogy anarkhista napilapot alapitsanak a többi, jobbára hetilap mellett. Ez a «Lázadás» («La Révolte»), melynek Grave volt a szerkesztője s mely csak legutóbb, szerkesztőjének bebörtönöztetése folytán szüntette be megjelenését. Munkatársai közt általánosan ismert nevü irókkal, tudósokkal találkozunk, minők: Herbert Spencer, a nagy hirü angol szociológ, Eliseé Reclus, Krapotkin herczeg, Jules Lemaître regényiró, Aurélien Scholl, Hervieu, stb. Ennek a lapnak hangja általában elég higgadtnak, mérsékeltnek mondható.

Természetes azonban, hogy nem mindig nyugodtan politizáló hang uralkodik az anarkhista lapok hasábjain, melyeknek különben minden rovata, minden esemény feldolgozása önként érthetőleg szélső anarkhikus tendenciát követ. Igy például a «Különfélék» rovatában ily feldolgozásu történetkékkel találkozunk:

W . . . . asszony, egy gazdag amerikai nő, tegnapelőtt nyitott kocsin ment a Hausmann-boulevardon. Hirtelen egy fiatalember ugrik a kocsiba, letépi W . . . . asszonynak egy gyémánttüjét, mely kalapjába volt szurva, visszaugrik a kövezetre és futva elmenekül. Elfogják és mikor a rendőrségre vitték, egyszerüen igy felelt:

«Martin Lajos Albert vagyok, nincs munkám és egész természetesnek találom ennélfogva, hogy azok kárára keressek magamnak táplálékot, a kik nagyon gazdagok.»

Valóban nincs nagyobb botorság, mint éhen veszni, midőn mások a kövérségtől vesznek el; különösen akkor, midőn mindent elkövetett valaki, hogy munkát kapjon és a társadalmi szervezet teszi lehetetlenné az életet.

Az anarkhista szemlék mellett, melyeknek száma (részint nyilt anarkhista szinezettel, részint csak az anarkhizmushoz szitó irányzattal) szintén igen nagy, különös emlitést érdemel a «Peinard apó» («Père Peinard,»), mely egy egészen uj téren, a mai társadalmat kigunyoló,

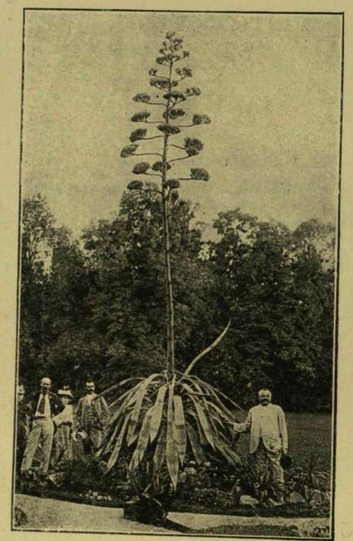

Oldal István nagybecskereki fényképész fölvétele.

VIRÍTÓ AGÁVE.

igazságtalanságait ad oculos elénk állító s a bátrakat dicsőitő propagandikus képek által ért el nagy sikereket. Persze ezekben a képes ábrázolatokban aztán nem valami szelid és válogatós. A birtokos osztályt (bourgeoisie) hizott disznónak rajzolja, fején házisapkával, mely nyugodtan, elégedetten alszik, mig lábai alatt a keserves munkában kidőlt munkások holttestei feküsznek. A tőke és a munka ellentéteit az izzadó munkások vállai fölé emelt karosszékben kényelmesen elterpeszkedő, nehéz aranylánczos, vastag aranygyürüs, pénzes polgárban ábrázolja. Majd ismét kövér disznónak rajzolja a tőkét, aranyakat rejtő zsákkal lábainál, mig a szerencse istenasszonya simogatja, jelezvén ez által, hogy Fortuna is a tőke mellé szegődik.

De az anarkhista tanok megszilárditására sokkal fontosabb az a működés, melyet az anarkhista lapok a régebbi és ujabbi idők anarkhista vezérférfiainak kép-kultuszával kifejtettek. Igy ünnepelték *Proudhont* és *Bakunint*, az anarkhizmus két nagy apostolát; igy örökitették meg *Ravacholt*, a mint Montbrisonban fegyveres őrei között sétál, majd mellszoborszerüen, feje fölött a Deibler hóhér késével.

Az anarkhizmus azonban kieszelt az egymás közti és nyilvános értekezleteknél, ujságczikkeknél, és propagandikus képeknél fogékonyabb eszközt tanai terjesztésére: a forradalmi tettek általi propagandát.

Nem épen napjainkból ered az anarkhizmus tanitásának elegrettenetesebbje. Már az első fejedelemgyilkolási merényletek alkalmából sietett az anarkhista sajtó üdvözölni a bátrakat és példájok követésére buzditotta a hiveket.

Az 1881. évben Londonban tartott kongresszus pedig, miután már az erőszakos, forradalmi tények egész sorozatával állott szemben, határozatilag is kimondotta, hogy az anarkhikus tanoknak sajtó útján való terjesztése mellett okvetlen szükség van a forradalmi merényletek által való terjesztésre is, és különösen ajánlotta a társaknak a vegytan és robbanószerek tanulmányozását. Ezáltal a dynamitpolitikát egész teljességében proklamálta.

Az anarkhista sajtó most már a forradalmi tettek általi propagandára is kiterjesztette figyelmét. Némelyiküket egész külön rovatot nyit, melyben a robbanó anyagok készitésére tanitja a társakat.

Az anarkhikus mozgalmak egyik nevezetes eredménye az a mártir-kultusz is, melyet különösen az utóbbi idők merénylő hőseinek kivégeztetései fejlesztettek ki. Az anarkhizmus a tettek általi propaganda e hőseiben a «nagy eszme» vértanuit tiszteli és határtalan csodálattal, kegyelettel emlegeti. Az anarkhista lapok fejleszték ki ezt a vértanu-kultuszt, de némi részben megvolt az már korábban is, igy már a chicagói martyrok felakasztását (1887) ábrázoló számtalan kép forgott annak idején is közkézen. Mikor aztán *Ravachol* feje lehullott a guillotin kése alatt, valóságos dicsőitő czikkeket irtak az anarkhista lapok, összeszedték minden kis megjegyzését, gondolatát; egy anarkhista költő Ravachol-Jézusnak nevezte el és külön hymnuszt komponáltak a nevére, mig szimbolikus képe, a guillotin késével feje fölött, óriás mennyiségben terjedt el a társak között. Ugyanigy tettek *Vaillant*-tal is, a kinek sirját még kivégeztetése napján valóságos virágerdővel borították el. A sir környékét hiában tartja szemmel külön őrség, csakhamar mintegy méternyi nagyságú pálmaág hajlik arra hatalmas virágbokrétával, melynek széles, vörös szalagjára egy könyv nagyságú vastag karton czédula volt erősitve, rajta eme verssel:

Beitta már a föld, mikor
A hajnal ébredett,
Tenyésztő, áldó harmatul
Kiontott véredet.

Mit a sértett Jog nyujt neked
E pálmaág alatt,
Oh, martyr, kit megboszulunk,
Aludd szép álmodat!

Mikor az örök eltávolitották a kartont a sirról, kis idő mulva már egy papirlap pompázott a pálmaágon, melyen emez irónnal irott sorok voltak olvashatók: «Dicsőség neked, a ki nagy voltál. — Én még gyermek vagyok, de megboszúllak.» — Szociálista képviselők, gyászba öltözött nők és a társak egész serege látogatja egész késő estig a martyr frissen felhantolt sirját.

A martyrok iránt tanusitott e nagy, közös, dicsőitő kegyelet, melyből uj erőt meritenek a további küzdelemre, egyike az anarkhista sereg leghatalmasabb összekötő kapcsának.

Dr. Balogh Arthur.

VIRÍTÓ AGÁVE NAGYSZENTMIKLÓSON.

Nem épen ritkaság, de minden esetre nevezetesség számba megy, mikor a Közép-Amerikában és kivált Mexikóban honos *Agave americana L.* a mi éghajlatunk alatt virit; ezért méltó a följegyzésre az is, mely a múlt nyár folyamán Nagyszentmiklóson, *Nákó Kálmán* gróf kertjében bámulatra ragadta a város és környéke lakóit. Közönségesen *százéves áloénak* szokták nevezni, összetévesztve a leveleiben hozzá hasonló afrikai áloéval és azt hivén róla, hogy csak száz-esztendős korában virit. Az európai éghajlat alatt, a hol a napsugár az agáve hazájához képest erőtlen s a fagyos tél idején zárt helyen kell őt tartani, midőn életereje szunnyadásra van kárhoztatva, igaz, igen hosszú időre van szüksége, mig megszerzi azt a sok anyagot, mely hatalmas virágszárának s ezernyi virágának megalkotására szükséges, de a forró övi napsugárban — a talaj és más körülmények szerint —

A VAGYONOS. (Az igazi kholera.)

már 6—10 éves korában kifejleszti hihetetlen dús virágzatát, mintegy 8—9 méternyi magasra nyujtja föl virágszárát, melynek óriási bugáján ezer meg ezer csöves virág nyilik. Élettani szempontból egyike ez a legnevezetesebb növényeknek, azon növények közé tartozván, melyek életükben csak egyszer viritanak, csak egyszer gyümölcsöznek. Az agáve, eljutva a virágzás állapotáig, érvényesiti is a fajfentartáshoz való jogait s olyan számban fejleszti halványsárga virágait, melyhez fogható alig van a növényországban, s hogy a virágok meg is termékenyüljenek, olyan dúsan fejleszti bennök a rovarok odacsalogatására való nektárt, hogy ha az ember kissé megrázza a virágos szárat, valóságos kis záporban hull ki belőlük a különös illatú virágméz.

A nagyszentmiklósi agáve, melynek képét itt bemutatjuk, *Stoy Antal* főkertész tudósitása szerint, 96 éves, virágszára 6·5 méter magas és mintegy 8 héten át volt virágzásban. Ugyancsak a nagyszentmiklósi kertből való volt az a csikoslevelü példány is (Agave americana foliis varietatis), melyet az 1885-iki országos kiállitáson volt alkalmunk látni.

E növény 1561-ben került Mexikóból Európába, és Spanyolországban, később Európa déli félszigetein nemcsak meghonosult, hanem el is

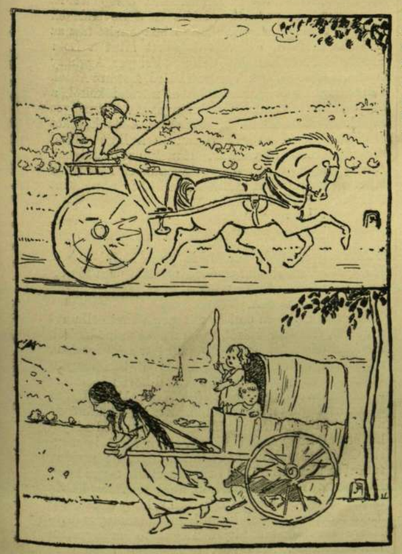

ELLENTÉTEK.

BAKUNIN.

vadult; Botzen környékén Dél-Tirolban még a szabadban telel s vadon nő. Európában 1583-ban virított először Pisában s 1586-ban Florenzben.

Mi természetesen csak disznövényül tartjuk; hazájában azonban különféle hasznát tudják venni. Szúrós, tüskés levelei miatt kitünő elevensövény; leveleiből kiváló rostot fejtenek, mely szövetek, kötelek gyártására alkalmas; újabban papirost is gyártanak belőle; ugyanabból készül a mexikóiak nemzeti itala, a «pulque» (vagy *pulka*), mely nem más, mint a virágba induló szárnak megerjedt nedve. Az igy készült ital olyanszerü, mint a pálinka. A nép nagyon szereti; pedig épen oly romboló hatású, mint a mi népünk pálinkája. Mikor a virágszár fejlődésnek indul, vagyis, mikor a növény sok évi munka árán felhalmozta magában mindazt az anyagot, mely fajfentartása érdekében óriás virágkészlete kifejlesztésére szükséges, a mexikói ember megállapitott alkalmas időben a fiatal virágszárat kettémetszi, a növényen maradt részében csészeforma gödröt váj, hova úgyszólván szemeláttára gyülemlik meg a czukortartalmú nedv, melyet lopóval naponként kiszi belőle s edénybe töltve erjedni enged. Az életműködés ereje olyan hatalmas ilyenkor a növényben, hogy naponként 9—10 liter is összegyül a kivájt üregben, s minthogy e működés több hónapig is eltart, egyetlen példányból 1000—1500 liter lé kerül ki. — *y.*

A NAGY NAPOLEON KONYHÁJA.

A párisi «Figaro» nem régen «Napoleon Gastronome» czim alatt nem érdektelen apró részleteket közölt a hires franczia hódító életmódjára vonatkozólag. Közöljük ebből a következőket:

A császár elég ravasz volt arra, hogy külföldi vendégeit, különösen a kikre valami okból számitott, a legpompásabb lakomák és nagyszerű vendégségek által jó kedvre hangolja, maga azonban alig tudta méltányolni a jó asztal gyönyöreit; sokkal élénkebb természetü volt, hogysem hosszu időt szeretett volna az evésre fordítani. De azért főszakácsa igen előkelő müvész volt: La Guipiére, kit Boncher és Caréme mellett

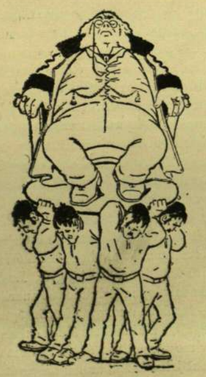

A TŐKE ÉS A MUNKA.

ANARKHISTA LAPOK RAJZAI.

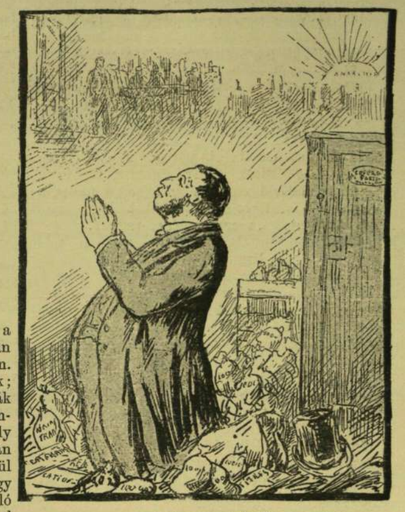

A GAZDAGOK LITÁNIÁJA.

(«Szent Guillotin, könyörögj érettünk! Szent Guillotin, mentsmeg minket!»)

a maga szakjában mindig elsőrangu tekintélynek tartottak. A császár szokszor okozott ennek a főszakácsnak nagy bajt, különösen azért, mert megkövetelte, hogy bármikor étvágya volt, a napnak bármely órájában, előteremtsék neki a kivánt eledelt. 10—12 percz alatt megreggelizett, ebédje legtovább egy fél óráig tartott s a legtöbb eledelt valósággal falta, ugy, hogy e miatt veszedelmes gyomorbaja is volt. Rendesen 10 órakor reggelizett s este 7—8 óra között ebédelt, többnyire magányosan, egy mahagóni fából készült egy lábú, kerek asztalon. Asztalkendőt alig használt s gyakran vette igénybe újjait a kanál és villa helyett húsdarabok kiszedésére, avagy hogy kenyerét a mártásba vagy levesbe dugja. Ezt a csunya szokását még vendégek előtt is gyakorolta, de azért senki sem mert kedvetlen arczot csinálni hozzá, avagy az igy érintett s később hozzá vitt tálat visszautasitani.

Rendesen 3—4 fogásból evett; ebédje végén rendesen egy nagy csésze kávét ivott meg. Mindenféle ételt egyszerre tálaltak fel számára s ő nagyon szórakozottan evett, rendesen épen

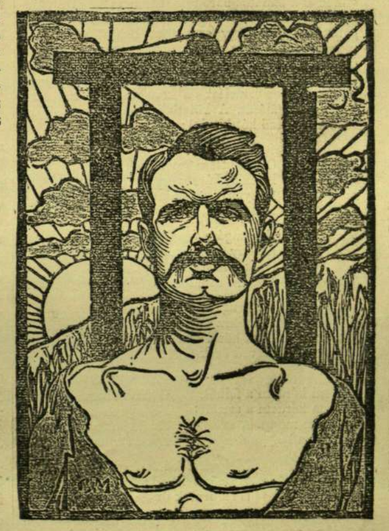

RAVACHOL JELKÉPE.

abból, a mi előtte volt, édességeket vagy crémet előbb, mint a leveshez fogott volna. Ha társaságban ebédelt, keveset törődött asztaltársaival, s mihelyt készen volt, fölkelt és a családi szalonba ment át. Josephine császárné még rendesen ott maradt egy darab ideig, azután jellel tudatta vendégeivel, hogy ők is fölkelhetnek s az ebédnek vége volt; ha azonban a császárné férje után ment, a vendégek is kénytelenek voltak rögtön fölkelni, bár az idő rövidsége miatt még éhesek voltak. Egyszer, midőn a császár a rövid reggeli után felkelt s utána a vendégek is, figyelmeztette őket, hogy csak egyenek tovább, mert éhesek maradnak.

Napoleon asztala rendesen gazdagon volt megrakva mindennel, hogy szabadon választhasson. A császár azonban nem volt nagyon válogatós, csak arra ügyelt, hogy a kenyér mindig finom legyen. Nem szerette a fűszeres ételeket és a különös csemegéket, a húsfélékből ürüczombot és cotelettet evett legszivesebben, a zöldségek közül a bab-salátát és lencsét szerette. Mindig ezüstről evett s 1806-ban egyszerre ezer ezüsttálat rendelt meg. De különben nagyon takarékos, sőt fösvény volt a konyhával szemben. Néha még a piaczra is elment, hogy ellenőrizhesse szakácsát az ételek árára nézve. Kevesett ivott; egy félüveg bor, jéggel, rendesen elegendő volt. Chambertin bort ivott legtöbbnyire, de nem volt bor-ismerő. A pezsgő felvidámította, de igen ritkán ivott. Éjjel tejes kávét, csokoládét vagy könnyü, édes puncsot ivott lefekvés előtt. Első reggelije narancsviráglé vagy thea volt. Különben a táborban is csak úgy étkezett, mint párisi palotájában.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Elfeledt dalok. *Éhen Gyulától, Szombathely. 1894.* A kis kötetet kivétel nélkül apró, dalszerű költemények alkotják, melyeket a szerző négy cziklusba sorozott. Az első cziklus, «Dalok az égről» czim alatt, 16 szerelmi dalból áll; elég jól csengő kis versek ezek, sok virággal, képpel, de meglehetősen sovány tartalommal. Szerző szereti a hasonlatokat, de nem tudja szerencsésen megcsinálni; saját érzelmeinek és a természet képeinek párhuzamba állítása sokszor nagyon erőltetett. A második cziklus 6 darabját kis fiának szenteli, de ezek közt sincs egyetlen kiemelkedőbb. A harmadik szakasz 23 dalában hitvesét siratja el (Cyprusleveiek), s itt valóban igazolva látjuk azt a régi állítást, hogy a fájdalom inkább teszi költővé az embert, mint az öröm. A kötet legszebb s egyszerü érzelmességükben igazán szép darabjait ebben a szakaszban találjuk s nem egy költeményében a hitvese után égő mély fájdalom a gyermekei iránt táplált szeretettel szép harmóniában egyesülve szólal meg itt. A kötetnek körülbelül felét teszi az «Őszi esték» czimű utolsó cziklus. Alaphangja ennek is a bánatos borongás, bár nem áll kizárólag ily erősen szubjektiv dalokból. Szerző néha egy-egy genreképszerű, vagy szatirikus hangú verssel is megpróbálkozik, de nem sok szerencsével; az ilyenekre épen nincs tehetsége. Kiemeljük a kis gyűjteménynek előnyösen jellemző tulajdonsága gyanánt az ügyes verselést s a kerekded dalforma szerencsés eltalálását. A kötetből mutatványul álljon itt a következő két kis dal:

I.

Ott állottam ágya mellett
Némán, búra válva.
Lenyugvó nap bucsu fényét
Hinté homlokára.

Nap sugára végsőt lobban . . .
Alkony száll a földre . . .
Halk fohászszal drága élte
Elszállt mindörökre!

Nap sugarát újból hinti
Milliókra széjjel . . . .
Csak körültem, csak szivemben
Marad örök-éjjel!

II.

Nem kérdem a felhőt,
Nem kérdem a szellőt:
Merre mennek, szállnak,
Mint a bolygó árnyak?

Gyászba borult lelkem
Felhője már lebben.
Szellő suttogása:
Ajkam sóhajtása!

Megyek a felhővel,
A síró szellővel;
S leborulok drága
Halottam sirjára!

«Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben» czimű hon- és népismertető vállalatból közelebb már a 205. füzet jelent meg.

Ez a füzet «Magyarország» IV. kötetének a 6. füzete s két közleményt foglal magában, u. m. Pasteiner Gyulától az «Épitészeti emlékek a Dunán túl» czímű becses művelődéstörténeti tanulmány befejezését, és «Veszprémmegye» leirásának kezdetét *Eötvös* Károlytól. Mind a két közlemény sok új és eredeti kutatáson alapúló adatot foglal magában, s úgy tartalmi, valamint alaki tekintetben igen alkalmas mind a kettő, hogy hazánk és nemzetünk multjának és jelenének helyes ismertetéséhez hozzájáruljon kivált a külföldi olvasók elé. A jeles czikkeket tizenegy szép rajz élénkíti.

E füzet megjelenése alkalmából föl kell említenünk, mint örvendetes újságot, azt, hogy Jókai Mór kérésére *Stefánia* özvegy trónörökösné főherczegnő «Magyarország» leirásának most folyó és következendő kötete számára is igért rajzokat. Erre vonatkozólag Jókai Mórhoz a következő levelet intézte a főherczegnő:

«Kedves *Jókai!* Az az óhajtás, mely az ön barátságos levelében foglaltatott, melyet önnek szivesen köszönök, nekem nagyon hizeleg és engem megörvendeztet. Örömest teljesítem önnek azt az óhajtását, hogy a mi munkánknak magyarországi részénél is föllépjek mint munkatárs; annál inkább, mivel remélem, hogy ön mindezeket az én hiányos és egészen műkedvelő módon rajzolt képeimet azzal az elnézéssel fogja kezelni, melyre azok érdemesek. Az én szerény rajzaim nem fognak mérkőzhetni az ön költői szép leirásával a Balaton környékének. Azonban a tőlem telhető legjobbat fogom megkisérleni, hogy az ön munkáját méltón illusztráljam. A Pozsonyvidékről való rajzaimat majd később fogom önnek megküldeni. Nagyon örülni fogok, ha az ön munkáinak igért részletét meg fogom kapni. Addig legszivesebben üdvözlöm önt *Stefánia.*

Werbőczy hármas könyve. Dr. *Csiky* Kálmán egyetemi tanár előfizetési fölhivást adott ki Werbőczy «Tripartitum Opus» hires művének magyar fordítására. Hazai jogunknak ezen alaptudományát tevő munka már ritka, magyar fordításai is elfogytak. De a régibb fordítások nehézkesek, nem is felelnek meg a mai jogi nyelvnek, azért szükségessé vált az új fordítás. Csiky a latin szöveggel együtt adja ki, hogy a jogi pályán levők régi törvényeink nyelvének ismeretébe is bevezettessenek. A latin szöveg alapjául az 1517-iki kiadást vette, melyet még Werbőczy nézett át. A mű mintegy 40 iven szeptember második felében jelenik meg; előfizetési ára 5 frt; bolti ára 6 frt lesz. Megrendelhető az Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) könyvkereskedésben, Budapesten.

Ezer év, képek a magyar nemzet történetéből; az ifjuság számára irta dr. *Baróti* Lajos, több hasonló könyv szerzője. Csinos kiállításban, harminczhét képpel (művészek festményeinek másolatai) illusztrálva hagyta el a sajtót s mind tartalmánál, mind kiállításánál fogva alkalmas rá, hogy az iskolák jutalomkönyveinek összeállításakor kellő figyelemben részesüljön. A szerző rövid képekben irja meg Magyarország ezer éves történetét. A csinosan kötött könyv ára 1 frt 50 kr. Megrendelhető a Lampel-féle könyvkereskedésben, Budapest, Andrássy út 21. sz. a.

«A társadalmi forradalom» czímmel az anarkhizmus keletkezésének, fejlődésének és mostani állapotának részletes ismertetését adta közre dr. *Balogh* Arthur hirlapiró. A könyv az anarkhizmus atyjának, Bakunin orosz herczegnek bemutatásával kezdődik s végződik azokkal az anarkhistákkal, kik napjainkban üzentek harczot a társadalmi rendnek s nemcsak a közbiztonság őreit, hanem a tudomány embereit is mind jobban és élénkebben foglalkoztatják. Balogh Arthur végig tanulmányozta az anarkhisták tanait s különösen a legujább időkből érdekes anarkhista-tipusokat vezet a közönség elé. Bőven foglalkozik az anarkhisták titkos szervezetével, meetingjeikkel, s azokkal a közlönyökkel, melyek az anarkhizmus ügyét szolgálják. Ezek közül a «Pére Peinard» czimüből be is mutat néhány rajzot, melyek az anarkhisták törekvéseit világosabban magyarázzák, mint sok, hasábokra terjedő leirás. Külön fejezet mondja el, hogy kiváló irók, mint Dilke, Funck-Brentano, Tolstoj gróf, Lombroso és Jules Simon miképen vélekednek az anarkhistákról. A könyv — legalább a magyar közönségnek — sok uj adatot nyujt, s a kik érdeklődnek az anarkhizmus iránt, mely most a politika és társadalom égető kérdése gyanánt jelentkezik, annak lényegét, szervezetét e könyvből megismerhetik. A kötet a «Vasuti Lapok» kiadóhivatalában (Szervita-tér 1. I. em.) kapható s ára 1 korona.

A «Magyar Tájszótár»-ból, melyet a m. t. akadémia megbizásából *Szinnyei* József egyetemi tanár szerkeszt, megjelent az I. kötet V. füzete, magában foglalva a *fonadék* és *hagy* közé eső szavait a népnyelvnek. A legszélesebb körű gyüjtéssel összeszedett szók és szólások egész kis kincstárával találkozunk ebben a tíz ives füzetben is, melyet a szerkesztő az előbbiekben tapasztalt gonddal és avatottsággal állitott össze. A «Magyar Tájszótár» két nagy kötetre van tervezve s negyedéves füzetekben jelenik meg 10—10 ívnyi tartalommal, Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedésében. Egy-egy füzet ára 1 frt.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvényczikk (1894: XII.), magyarázatokkal és fölvilágosításokkal ellátva, megjelent Lampel Róbert kiadásában. A kis nyolczadrétü kötet ára 50 krajczár, bérmentve küldve 55 krajczár.

Tordai EMKE-emlékkönyv, a tizedik évi közgyűlés alkalmával és b. Jósika Miklós születése századik évfordulója ünnepélyére összeállitotta *Borbély* György, az «Aranyosvidék» szerkesztője. Az emlékkönyv, változatos tartalomban, kiterjed Torda és vidéke történetére, nevezetesbb helyei ismertetésére, b. Jósika Miklósra, az EMKE működésére, stb. Közöl több költeményt, emléksorokat, néprajzi ismereteket. Az emlékkönyv, mely az EMKE javára adatott ki, sok illusztráczióval is el van látva. Elől Kossuth fiainak az EMKE-hez intézett levelök hasonmását közli. Ára füzve 1 frt, diszkötésben 2 frt. Tordán Harmath József könyvnyomdája állitotta ki.

Sepsi Szentgyörgytől Turinig és vissza. Irta *Gödri* Ferencz. Sepsi-Szentgyörgy városa harmadéve diszpolgárává választotta Kossuth Lajost, s az erről szóló oklevelet egy küldöttség vitte volt el a nagy hazafinak. Ennek a küldöttségnek az oda és visszautazása van az említett könyvben részletesen leirva. Mint egyszerű útleirás is érdekkel volna olvasható e könyv, mert élénken s vonzó közvetlenséggel van megirva, de különösen érdekessé válik az által, hogy ez az út Kossuth személyével volt összeköttetésben, s nagy mértékben le is köti a figyelmet a könyv azon fejezete, melyben a nagy hazafinál való látogatás van részletesen, kimerítőleg leirva. Ez utleirás Sepsi-Szentgyörgyön jelent meg a «Jókai-nyomda részvénytársulat» kiadásában, ára 1 frt 50.

Székely atyafiak. Elbeszélések, népdalok, emlékversek. Irta *Péterfi Tamás.* A füzetben 11 népies elbeszélés, rege és rajz foglaltatik, mind a székely népéletből merítve, és eleven humorral előadva. Ezenkívül tartalmaz még a füzet számos, többékevésbbé sikerült népdalt és emlékverset is. Sepsi-Szentgyörgyön jelent meg a szerző kiadásában, ára 1 frt s a tiszta jövedelem az ottani kereskedő ifjak körének van szánva.

Művésznövendékek kiállítása. Az országos mintarajziskola és rajztanárképző intézet növendékeinek műveiből az idén is, az iskolai év végén, érdekes kiállitást rendeztek az intézet helyiségében, hol több termet foglalnak el a rajzok, festmények és szobrászati mintázatok.

Itt van együtt az *Ebner* Lajos vezetése alatt álló női festészeti osztály növendékeinek dolgozata is. A tanárok helyes vezetése, izlése és a növendékek művészi érzéke, haladása igen jó benyomást tesz az egész kiállításon. Sikerült dolgokat látni a Lotz Károly, Székely Bertalan, Schulek Frigyes, Aggházy Gyula, Nádler Róbert, Várdai Szilárd, Loránfi Antal, Dörre Tivadar és Pórszász József növendékeitől, a kik sikerült alakrajzi tanulmányokat, ékítményes rajzokat, planimetriai szerkesztéseket és képeket állitottak ki. A szobrászati művek a Bajza-utczai szobrásziskolában vannak. Ennek az osztálynak *Strobl* Alajos a vezetője, s növendékei közt több tehetség tünik föl. A kiállítás jun. 17-ig naponkint 9 órától este 6 óráig van nyitva.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia jun. 11-iki ülésén *Hampel* József emlékbeszédet tartott a nem rég elhunyt *Fröhlich* Róbert fölött, ki az akadémiának könyvtárnoka is volt.

Hampel melegen emlékezett meg a korán elhunyt tudósról, élete folyásáról, tudományos működéséről. Egyházi pályára készült, de tanár lett a fővárosban, s az ó-kori életet tanulmányozta. 1883-ban magántanár lett az egyetemen, a hol az ó-kori népek történetét adta elő. Későbben, épen Hampel buzdítására az arkheológia terén próbálkozott meg s különösen a római feliratok tanulmányozásával oly eredményeket ért el, hogy azok a külföld elismerését is megszerezték számára. A nagy tudományu, de szerény tudóst az akadémia 1892-ben választotta tagjai közé. Nem sokára azzal tüntették ki, hogy Hunfalvy halála után főkönyvtárnokká választották, hogy ekkép szakitva a tanárkodással, kizárólag a tudomány művelésére szentelhesse idejét. Legutóbb az egyetem bölcsészetkara, az ó-kori történelem tanszékére Fröhlichet ajánlta kinevezésre, de ezt már nem érhette meg. Az emlékbeszédet élénk tetszéssel fogadták.

MI UJSÁG?

* **Figyelmeztetés.** *Az előfizetés könnyebb teljesíthetése végett* a «Vasárnapi Ujság» *mai számához postai utalványt mellékel* a kiadó-hivatal.

Az új közoktatásügyi miniszter beköszöntője. Báró *Eötvös* Loránd közoktatásügyi miniszter e hó 13-ikán jelent meg először hivatalában, hol az első emeleti díszteremben egybegyülve várta a minisztérium személyzete, melynek nevében *Gömöry* Oszkár miniszteri tanácsos üdvözölte, igérve a tisztviselők pontosságát. *Eötvös* Loránd miniszternek erre adott válaszában, melyet társlapunkban a a «Politikai Ujdonságok»-ban találnak olvasóink, fölkérte a miniszterium tisztviselőit, hogy őt törekvéseiben támogatva, az eddigi buzgalmat és lelkesedést az ügy érdekében továbbra is megtartsák. Az éljenzéssel fogadott beszéd után a miniszter barátságosan beszélgetett a tisztviselői kar tagjaival, majd megtekintette az összes hivatali helyiségeket, mire barátságos kézszorítással elbucsuzott a jelenlevőktől és dolgozószobájába ment.

A miniszternél azután nem sokára *az egyetem bölcsészeti karának tanári testülete,* régi kartársai, tisztelgett.

Dr. *Beöthy* Zsolt szép beszéddel köszöntötte, elmondván, hogy mennyi nagyot várnak tőle a hazai müvelődés érdekében, meg lévén győződve, hogy birja az ezen téren vezetésre hivatott államférfiu két tulajdonságát; egyik: a tudomány tisztelete, a másik a jó magyarság. Emlitette az egyetem szervezését, elhelyezésének czélszerűségét, a tanárképzés sikeresebb berendezését. A hosszas együttlét, a közös működés meggyőzte őket, hogy a miniszterben nemcsak a munkatársat, de a barátot sem veszthetik el soha. Ebből merítik a rendithetlen bizodalmat, hogy közmivelődésünk történetében áldott lesz e nap, melyen e palotába, a magyar közművelődés főhadiszállásába az uj miniszter bevonult.

Eötvös báró miniszter válaszában örömének ad kifejezést, hogy uj állásában legelőször is azokat fogadhatja, a kikkel oly sokáig együtt működött és kiktől annyit tanult. Nem volt ugyan még rá eset, hogy fizikust választottak volna közoktatási miniszternek, de nem is ez teszi őt képessé arra, hogy nehéz feladatának megfeleljen, hanem tán inkább az, hogy a bölcsészeti karnál alkalma volt annyit tanulni, s megérteni; azon karnál, a mely a tudományt magáért a tudományért ápolja és az emberi elmét minden irányba, a mivelődés minden terére fordítja. Ez a kar árasztja azt a világosságot, a melynek fénye mellett nyilt meg az ő szeme. Mondhatja, hogy ezen szemmel fogja ő nézni ezentúl is teendőit s meg van győződve, hogy lán oló szeretete és tisztelete a tudomány iránt változatlan marad új hatás körében is.

Zajosan megéljenezték szavait s a miniszter még sokáig beszélgetett eddigi kartársaival.

A milleniumi kiállításra a jelentkezések már megkezdődtek. Feltünőn sokan jelentenek be külön pavillonokat. A kiállitásra kijelölt terület nem elég, s minden bizonynyal többet kell elvenni a városligetből. A nagyobb uradalmak majd mind külön pavillonban akarják rendezni saját kiállításaikat. Nagyon érdekesnek és fölötte gazdagnak igérkezik a *régészeti* és *történelmi osztály,* a kiállítás egyik legjellemzőbb része. A püspökök, káptalanok mind elküldik nagybecsű régiségeiket és emlékeiket, valamint a főuri családok is. *Esterházy* herczeg kijelentette, hogy eszterházai és fraknói kastélyaiból mindazon ritkaságokat és műbecscsel biró tárgyakat, melyeket a történelmi csoport erre érdemesnek fog tartani, készséggel átengedi a kiállítás czéljára. Igy például XIV. és XV. Lajos korabeli teljes szobaberendezések lesznek feltüntethetők; a butorokon és régi képeken kivül rendkivül becsesek a szerviszek, a Mária-Terézia-korabeli műtárgyak, II. József ágya, stb. szóval olyan érdekes dolgok, melyek a középkori és a mult századbeli iparművészetet teljes hűségben fogják a közönség szeme elé tárni.

József főherczeg Feszty körképénél. *József* főherczeg, ki hosszabb ideig távol volt a fővárostól, a mult héten visszatérve, Feszty «Magyarok bejövetele» körképét is mindjárt megnézte. E hó 9-ikén délután *László* főherczeggel együtt jelent meg.

Mikor a lépcsőn fölért, s körültekintett, kellemes meglepetéssel mondá: «Azt hittem szabad ég alá jutottam. Ilyen szép eget még festve nem láttam.» Az óriás festményt igen részletesen megnézte, s minden részletnél ujabb elismeréssel nyilatkozott. «Ebből az egész képből, — szólt egyszer, — magyar fuvalom csapja meg az embert.» Figyelemmel nézte a vezérek csoportját. «Nekünk is van otthon egy ilyen tárgyu képünk, — mondotta, — a Vágó Pálé. Ott azonban a magyarok még Kievnél tartanak. Az is szép kép.» Az ifju főherczeg a harczoló magyarokra vonta ekkor az atyja figyelmét. «Akkor még szépen harczoltak az emberek,» — jegyezte meg a főherczeg, ki a távol levő Feszty Árpád után is kérdezősködött. A főherczeg végül beirta nevét a vendégkönyvbe, s kijelentette, hogy a képet még villamos világításnál is megtekinti.

E hó 14-ikén *Wekerle* miniszterelnök *Enyedi* Lukács miniszteri tanácsos kiséretében szintén megnézte a körképet és gyönyörködött benne. Mindig sokan nézik azt, s a fővárosba jövő idegenek sem mulasztják el fölkeresni. A mult héten egy 80 tagból álló olasz utazó társaság is megtekintette.

A budapesti egyetem új rektora. A budapesti tudomány-egyetem új rektorát az 1894—95-iki iskolai évre az orvosi karból választották. A fakultások által kiküldött rektorválasztó tanárok titkos szavazatából először dr. *Fodor* József és dr. *Ajtay* Sándor egyformán 7 szavazatot kaptak, dr. *Mihálkovics* Géza egyet. A második szavazásnál Fodorra 8, Ajtayra 7 szavazat esett és e szerint dr. *Fodor* József, ki mint szak-iró is nevet vivott ki, lett rektor. Az egyetemen már 22 év óta működik.

A tanári kathedráról a miniszteri székbe. Az új közoktatásügyi miniszter, b. *Eötvös* Loránd, kinevezése pillanatáig teljesitette teendőit az egyetemen mint tanár. Már tudomása volt róla, hogy tanári állásától meg fog válni, de iskolai év vége lévén, professzori kötelességeit teljesen el akarta intézni. Befejezte félévi előadásait, jun. 8-án kollokviumot tartott, s másnap, mikor már mindenki tudta, hogy miniszter, részt vett a szigorlatokon. A négy medikust kitüntetéssel bocsátotta át a szigorlaton. Ez volt utolsó cselekedete a kathedrán. Az egyetemi ifjuság a tanári karból kiszólitott minisztert küldöttségileg készül üdvözölni.

A közoktatásügyi miniszter mint turista. Báró Eötvös Loránd közoktatásügyi miniszter kedvtelései között talán az első helyet foglalják el a turista élvezetek. Évenkint, ha az iskolai szünidők megkezdődtek, pontosan megjelent Tirolban, hol valóságos törzsvendégnek tekintik. Itt aztán kedvére áldoz a turistaság örömeinek. Neki egyetlen sziklahegy sem megmászhatatlan; a vezetők ismerik őt mindenütt. Már hajnali 3 órakor felkel s a nélkül, hogy utját előre bejelentené, megindul a hegyek felé, honnan csak a déli harangszó veti haza. Akkor gyorsan átöltözködik s mintha mi sem történt volna, leül a table d'hote-hoz a vendégek közé. Legnagyobb paszsziója, ha a Bedecker szerint utazó vendégek által elmeséltetheti csodás kalandjaikat. Ilyenkor nagy áhitattal hallgatja a mesés történeteket s minden kérdésével csak megerősíteni igyekszik a hallgatót abban a hitben, hogy az egy naiv, soha sem utázott turistával áll szemközt, a ki okulni vágyik a hegyek héroszainak előadásából. Nem kisebb örömmel játszik a báró a mezőn a kis gyerekekkel. Sárkányt készít nekik papirosból, meghintáztatja őket, vagy pláne kis lovakra ültet közülök egynehányat s a játék közben mindig egyaránt kitünik a gyermekekhez való őszinte ragaszkodása, mint rendkivüli testereje. Ritka ereje különben sokszor feltünt a tiroli vezetőknek is, annál is inkább, mert a báró egyáltalán nem robusztus alak. Ha rosz az idő, a báró rendesen beül a szobájába s mathematikai munkákon dolgozik. Szivesen hallgatja a zenét is, és ha egyáltalán nem lehet a szabadban tartózkodni, akkor összeszedi az egész vidék citerásait és dalosait s kórusban énekelteti velük a szép tiroli dalokat, melyek az ő szeretett hazájának dalaitól annyira különböznek.

A fővárosi új hidak. Az új hidak építésügyi bizottsága *Lukács* Béla kereskedelmügyi miniszter elnöklete alatt e hó 10-ikén határozott az eskütéri és vámháztéri új hidak építésére vonatkozólag. A bizottság a vámháztéri *hid* fölépítését tartja a sürgősebbnek, s egyhangulag *Feketeházi* főmérnök tervezetét fogadta el, mely a *második* dijat nyerte, s melyet lapunk közelébb ismertetett meg képben is. A hidszerkezet egészen Feketeházi találmánya, s ekkép a mű teljesen magyar lesz. A bizottság néhány csekélyebb módosítást jelölt meg a tervezet épitészeti részén. A három ivű hid építése azonnal megkezdendő, hogy 1896 május elsejére teljesen kész legyen.

Az *eskütéri hid*-nak okvetlen egy nyilásúnak kell lenni. A Stuttgart melletti eszlingeni vasgyár által készített és első dijjal kitüntetett tervnek (szintén közöltük) változatlan megvalósítása azonban nem felelne meg egészen a kivánt czélnak, különösen széptani szempontból. Elhatározta ennek következtében a bizottság, hogy a hidépitési műszaki osztály eszközöljön most részletes számításokat s tegyen kisérletet arra, hogy a többi megvett tervek egyes részleteinek felhasználása mellett, mikép szerkesztessék az eskü-téri hid. Ennek építése iránt tehát csak e tervnek s számításoknak elkészítése után lehet dönteni. A hidak részletes terveit egy, a miniszter által most alakitott új műszaki osztály, élén *Czekelius* Aurél miniszteri tanácsossal, fogja kidolgozni; az épitési munkálatok vezetésével a műszaki osztályban *Nagy* Virgil királyi főmérnököt bizták meg. A munkálatokat ugy folytatják, hogy a vámház előtt a mederpillérek még az idei jég beállta előtt a vizszin magasságáig felépíthetők legyenek, annál is inkább, mert a munkát, melyet a milleniumra teljesen be akarnak fejezni, zavartalanul csak így folytathatnák.

Szüry Dénes nyugdijazása. *Szüry* Dénes, közoktatásügyi miniszteri tanácsos, az elnöki osztály eddigi vezetője, a jeles tollu iró, nyugdijazását kérte, tekintettel egészségére, s ezt meg is nyerte következő királyi kézirattal:

Vallás-és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére megengedem, hogy *Szüry* Dénes miniszteri tanácsosi czimmel és jelleggel felruházott osztálytanácsos, saját kérésére időleges nyugalomba helyeztessék, s neki ezen alkalomból buzgó és kitünő szolgálataiért elismerésem nyilváníttassék. Kelt Budapesten, 1894. évi junius hó 9-én. *Ferencz József*, s. k. Gróf *Csáky* Albin, s. k.

Szüry Dénesben a miniszterium egyik kitünő képzettségü és lelkiismeretes tisztviselőjét veszti el. Reméljük azonban, hogy megnyeri most már egész értékében az irodalom, melyet eddig csak hivatali elfoglaltsága mellett szolgálhatott tehetségével és finom izlésével, de igy is kivált, s a Kisfaludy-társaság is sietett tagjai közé fogadni.

Uj műegyetemi tanár. A király dr. *Gaál* Jenőt, a kereskedelemügyi magyar miniszterium miniszteri tanácsosát, műegyetemi magán- és helyettes-tanárt, miniszteri tanácsosi czimének és jellegének meghagyása mellett, a József-műegyetemhez a nemzetgazdaságtan nyilvános rendes tanárává kinevezte.

A kolozsvári Mátyás-szobor. A kolozsvári szobor-bizottság elfogadván a biráló jury jelentését, egyhangulag hozzájárult, hogy a Mátyás király szobrára hirdetett pályázat fődíja *Fadrusz* János művének adassék ki, s ugyancsak *ő* bizassék meg a szobor elkészítésével. A többi jutalmakra nézve is elfogadta a bizottság a jury megállapodásait. A 13 méter magas lovas szobor költségei *százezer* frtban állapittattak meg.

Koller utódai fényirdája f. é. junius 17-től aug. 20-ikig ünnep- és vasárnapokon egész napon át zárva marad.

Kwizda Ferencz János cs. és kir. udvari szállító kornauburgi gyógyszerészt a Kwizda-féle állatgyógyászati szerekért, továbbá a Kwizda-féle gummiból készült lóláb védkötőkért az 1894-iki bécsi néptáplálási és hadsereg élelmező nemzetközi kiállítás biráló bizottsága a nagy arany éremmel, továbbá ugyanott tartott lókiállítási biráló bizottság a cs. kir. Gazdászati társulat VII. osztályának nagy ezüst érem évél tüntette ki.

Előfizetési fölhivás.

A «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» vezetése immár *huszonhét esztendeje van ugyanazon szerkesztőség kezeiben,* mely tartalmasság, terjedelem, változatosság és művészi kiállítás tekintetében évről-évre emelni igyekszik e lapokat.

A «**Vasárnapi Ujság**», a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *eredeti elbeszéléseket* és életképeket, részben illusztrálva, közöl **Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, Herczeg Ferencztől, B. Büttner Linától, Szivos Bélától, Kazár Emiltől,** stb. — A külföldiek közül leginkább az angol, franczia, orosz szépirodalom jelesebb elbeszélői műveit mutatja be.

A «*Vasárnapi Ujság*», mint családi lap, kiterjeszkedik a *női munkakörre és divatra is.*

A «Vasárnapi Ujság» hetenként két nagy ívre terjedő tartalma számos rendkivüli mellékletekkel lesz jövőre is bővítve, s ezen felül *külön képmellékleteket* is ad.

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 40-ik évfolyamában lévő «**Politikai Ujdonságok**», melyet mint az *események hű és részrehajlatlan előadóját,* valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg, s így e lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, *a napilapokat is sok tekintetben pótolja.*

A «Politikai Ujdonságok» újabban mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

A «*Politikai Ujdonságok*»-hoz «**Magyar Gazda**» czimü, kéthetenként megjelenő *gazdasági és kertészeti lap is van csatolva* s ezen felül *rendkivüli mellékletekkel is bővitve lesz a lapnak heteként másfél s minden második héten két ivre terjedő tartalma.*

*

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a «**Világkrónika**» czimü képes heti közlöny, mely hetenként egy iven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekü napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kivül rendesen közöl *nagyobb elbeszéléseket és regényeket* képekkel, ugy szintén mulattató közleményeket, képtalányokat, stb.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEINK:

Évnegyedre (jul.—szept.).

A «Vasárnapi Ujság»	2 frt — kr.
A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val együtt	2 frt 40 «
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok»	3 frt — «
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok» a «Világkrónika»-val együtt	3 frt 40 kr.

☞ **Az előfizetés bármelyik hónap elsejétől kezdve eszközölhető.**

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» kiadó-hivatalába, **Budapest, Egyetem-utcza 4.** küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Nicotera Giovanni, Olaszország egyik jeles államférfia, volt miniszter, ki részt vett szabadságharczi küzdelmeiben is, meghalt junius 13-ikán, Vico Equenseben. Halála hirére az olasz képviselőház kifejezte mély gyászát és ülését elnapolta. Nicotera 1828-ban született bárói családból. 1848-ban résztvett a calábriai fölkelésben, melynek elnyomatása után tiszti ranggal belépett Garibaldi római köztársasági légiójába, s a francziák elleni harczokban megsebesült. 1857-ben résztvett a caprii expedicióban, melyet Mazzini szervezett a nápolyi Bourbon-uralom ellen, melynek azonban semmi sikere nem volt. Sulyosan megsebesülve elfogták és élethossziglani gályarabságra itélték. E büntetést Nápolyban kezdette kitölteni, később egy Szicziliai nyugati partjához közel fekvő szigetre vitték, honnan Garibaldi szabaditotta ki 1860-ban, a marsalai hadjárat alkalmával. 1867-ben Nicotera egy önkéntes csapat élén állott, mely Nápolyból Veletribe hatolt. Kevéssel rá megválasztották a kamarába, hol csakhamar feltünt tüzes és élénk beszédeivel. 1876-ban belügyminiszter lett a Depretis-kormányban, mely minőségben nagy érdemeket szerzett a szicziliai banditák erélyes megfékezésével. Már a következő évben visszalépett a miniszterségtől. Attól fogva minden kormány ellen kiméletlen ellenzékiséget fejtett ki s több kormányt meg is buktatott. 1891-ben ujra belügyminiszter lett, de a következő évben lemondott s ujra a baloldalhoz szegődött.

Korbai Károly, az alsó-baranya-bácsi reformált egyházmegyének három évtizeden át tanácsbirája, ki a német nyelvü iskolák megmagyarositása végett már életében 5000 frtos alapitványt tett, melynek kamatai a magyar nyelv tanitásában legtöbb sikert tanusitó tanitók között osztatik ki, — végrendeletében csaknem *százezer forintra* becsült vagyonát a megyei árvaház és szeretethaz javára hagyta, — jun. 4-én Kulán meghalt, 65 éves korában. A szabadságharczban honvéd főhadnagy volt. Bácsmegyében mint nagy jótékonyságu ember köztiszteletben élt.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Förster Béla, ügyvéd, Batthyány-Strattmann Gusztáv herczeg volt ügyésze és teljhatalmu uradalmi kormányzója, pécsi városi törvényhatósági bizottsági tag, 73-ik évében Pécsett. — Kovácsy János, ügyvéd, Eperjes város főügyésze, 1848—49-iki honvédhadnagy, 70 éves korában. — Nagy József, volt bácsmegyei szolgabiró, a bácsmegyei régi megyei élet ismert alakja, 76 éves, Zomborban — Kiss Károly, Debreczen városának közlevéltárnoka, 74 éves, Debreczenben. — Polgár Károly, a vidék egyik tehetséges szinésze és volt szinigazgató, Budapesten.

Detrich Zsigmondné szül. Szücs Julianna, fejérmegyei nagybirtokos fiatal felesége, Abán. — Özv. Dósa Józsefné szül. Kálkl Jozefa, 80 éves, Déván. — Özv. Ajkay Istánné, szül. Pethő Eszter, 80 éves, Alsó-Gözsönyben. — Özv. Eckert Károlyné szül. Tóth Zsuzsánna, 37 éves, Budapesten. — Forberger Alberta tanitónő, 20 éves, Budapesten, — Miklós Józsefné, szül. Veress Katalin, 30 éves, S.-Ujlakon.

Szerkesztői mondanivalók.

Oh, ha el lehetne . . . Távolból. Az utóbbi egy-két helyen föllendül; de különben költői hivatottságot e versek egyátalán nem árulnak el, formailag és tartalmilag egyaránt gyengék. Hasonlataira igazán ráillik a közmondás: «minden hasonlat sántit». Azt mondja ugyanis a lánynak, hogy ha szivét tisztán látná, mint kristálypatak fenekén a követ, majd megtudná akkor, hogy ki szereti igazán. A kristálypatak átlátszósága helyin van, de már a patak fenekén heverő kő és a szerelmes szív között teljességgel nincs semmi eszmei rokonság.

Szivem. Forrj, forrj. Mindkét forditás figyelemreméltó. A másodikat közölni fogjuk.

Margitszigeten. Elég csinos, de nagyobb költői becscsel nem bir.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Az a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósitást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu forditásban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról, gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1894 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra	1 frt 80 kr.
Három hóra	5 » — »
Félévre	10 » — »
Egész évre	20 » — »

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

SAKKJÁTÉK.

1840. számu feladvány. Larsen P. A.-tól.

(Dijnyertes feladvány).

sötét.

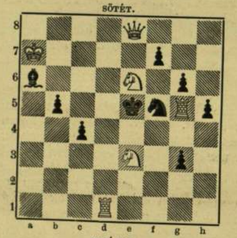

világos.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1830. számu feladvány megfejtése

Ehrenstein M.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.	Világos. a.	Sötét.
1. Ff8—a3	--- Kd4—c3 (a)	1. --- ---	--- Kd4—c4 (b)
2. Vg5—e3 :	t. sz.	2. Hd3—c1 †	--- K. t. sz.
3. V v. F mat.		3. V v. H mat.	

Világos. b.	Sötét.
1. --- ---	--- c5—c4
2. Hd3—f4	--- t. sz.
3. V. v. H mat.	

Az 1831. számu feladvány megfejtése

Baird J. W. asszonytól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.	Világos. a.	Sötét.
1. Vg2—g7	--- Ke5—c6 (a)	1. --- ---	--- Ke5—b6—d6 (b)
2. c4—c5	--- Kc6—c5 :	2. Hc3—b5 (†)	K lép
3. Vg7—c7 mat.		3. V mat.	

Világos. b.	Sötét.
1. --- ---	--- Kc5—c4 :
2. Vg7—d4 †	--- Kc4—b3
3. Vd4—b4 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Erdőgh János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 22-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Szegedi paprika.*

***Heti naptar,** junius hó.*

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Izraelita
17 V.	G 5 Peregrin	G 4 Reiner	5 B Pünkösd v. 13
18 H.	Márkusz	Marczellián	6 Pünk. 2. n. 14
19 K.	Gyárf. és Prot.	Gyárfás	7 Teodót pk. 15
20 S.	Szilvér vt.	Szilvér	8 Teodor erek. 16
21 C.	Alajos hv.	Albán	9 Cirill 17
22 P.	Paulin	Paulin	10 Antonina 18
23 S.	Edíltrud	Edíltrud	11 Bart., Barn 19 S. B.

Holdváltozás. ☽ Holdtölte 18-án 8 óra 6 pr. reggel.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers selyem Bastruhákra alkalmas kelméket öltönyönként 9 frt 50 krért és jobb fajtájukat is — valamint fekete, fehér és szines selyemkelméket méterenként 45 krtól 11 frt 65 krig — sima, koczkázott, csikozott, mintázott és damaszolt stb. minőségben (mintegy 240 fajtában és 2000 különböző szin s árnyalatban) szállit: póstabér **és vámmentesen a privátmegrendelők lakására Henneberg G.** (cs. k. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czimz. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

A KIS LAP

a legjobb, legolcsóbb képes gyermek-ujság.

Megjelenik hetenkint, vasárnap.

Kéthetenkint **szines** műmellékkel tel.

15,000 serdülő gyermek olvassa állandóan.

Előfizetési ár negyedévenkint 1 frt.

A **„Kis Lap“** szerkesztősége ismét nagyon érdekes pályázatot tüzött ki kis olvasói részére. E pályázatban a julius hó elsejével belépő uj **előfizetők** is részt vehetnek.

Kiadóhivatal: Budapest, Ferenczlek-tere 3.

Évek óta kipróbált, fájdalomcsillapitó házi szer

Kwizda-féle köszvényfolyadék.

Köszvény, csúz és idegbajok ellen.

Kwizda-féle köszvényfolyadék 1/1 palaczk 1 frt o. é. — 1/2 palaczk 60 kr.

Kwizda-féle köszvényfolyadék

Kapható minden gyógyszertárban.

Kwizda-féle köszvényfolyadék.

Főlelét: kerületi gyógyszertár Korneuburgban.

Magyarországi főraktár **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszertára **Budapest, Király-utcza 12.** 5668

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Egyházjogtan kézikönyve.

Különös tekintettel a magyar állam egyházi viszonyaira.

Irta

Dr. Konek Sándor.

Javitotta és a VII. kiadást sajtó alá rendezte

Dr. Antal Gyula.

I. fele. — Az egész munka ára füzve 5 forint.

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La

VELOUTINE

Különleges Riszpor BISMUTTAL VEGYITVE

CH. FAY, illatszerész,

PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Kinek van szeplője?

vagy bármi folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetése végett a **világhirü**

Serail arczkenőcshöz,

mely nemcsak eltávolit mindenféle bőrtisztátalanságot, hanem az **arczbőrt vakitó fehérre, tisztává** és **üdévé teszi.** — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — **Szappan** hozzá 1 drb 30 kr.

Kapható Budapesten: **Török József** gyógyszerész urnál és minden magyarországi gyógyszertárban.

Rozsnyay Mátyás gyógyszerész, Aradon.

A 82,502/II. sz. rendeletben a magas kormány részéről ajánlva

Tűzi fecskendők

tökéletes ventilrendszerrel (központi fém-ventilek egy conusban egyesitve). Különlegességek, községek, tűzoltók és gyárak részére, **tűzoltó szerek** minden nemben, anihilatorok, kender- és spirál-tömlők, felszerelések tűzoltók számára, sisakok, övek, stb., szab. létrák, épitési és kutszivattyuk, mindennemü armaturák, gőzfertőtlenitők, szerszámgépek, jutányos árban jótállás mellett kaphatók

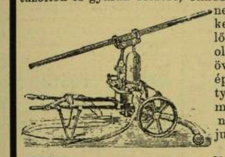

Tarnóczy

tűzoltószer- és gépgyár-részvény-társaságnál Budapesten.

Gyár: Külső váczi-út 95. — Mintatelep: Teréz-körút 36. sz.

MATTONI FELE ÉRZSÉBET SÓSFÜRDŐ BUDAPESTTŐL KELENFÖLDRE

Idény május 1-től szept. végéig.

Keserű források. Ivó és fürdőgyógymód.

A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izzadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál; a mélnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteknél; hurutos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.

FÜRDŐ-ORVOS: **Dr. BRUCK JAKAB,** az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.

Egészséges fekvés, fél órányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.

A kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.

A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál

Mattoni és Wille

5738 **Budapest.**

Köszvény és csúzban szenvedőknek ezennel a legtágabb körökben

Horgony-Pain-Expeller

elnevezés alatt dicsérőleg ismeretessé vált *Tinct. Capsici comp.* ajánlólag legyen emlékezetbe hozva. Ezen népszerü háziszer 25 óta, mint legmegbizhatóbb fájdalomcsillapitó bedörzsölés ismeretes és mindnyájunk által, a kik használták igen kedveltetik, ugy hogy további különös ajánlásra nem szorul. Üvegje 40 kr., 70 kr. vagy 1 f. 20 kr.nyi áron a legtöbb gyógyszertárban kapható. Azonban a „Horgony“ védjegyre ügyelendő, mert csak a vörös horgonynyal ellátott üvegek valódiak. Ha a valódi Pain-Expeller helyben nem volna kapható, akkor forduljunk a gyártók gyógyszertárához: Richter gyógyszertára „az arany oroszlánhoz“ Prágában vagy Török József gyógyszerészhez Budapesten.

BOROSS TESTVÉREK

fémáru-gyára Budapest, IV., Haris-bazár 37.

Készit csoportokban összeállitott konyha- és háztartási szereket minden fém-, vas- és fatárgyakkal együtt 25—500 frtig. Egyedül e szakban Bécsben az oszt. állami éremmel kitüntetett szab. szétrakható jégszekrények és fűthető fürdőkádakat, fagyaltgépek és fagyalt-tartályokat, sör- és bormérő asztalokat, pezsgető csapokat, sajtolt könyököket. Ujdonság! Hordozható gőzfürdő. Amerikai fagyaltgép, szab. fűthető mosógépek. — Gyári főraktár Brunner és társától Bécsből. Alpacca, alpaccaezüst, packfong árukban. 5733

Eladás nagyban és kicsinyben. Képes árjegyzék ingyen.

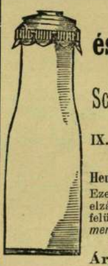

Befőttes- és konzerv-üvegek

legujabb szerkezet

Schreiber J. és unokaöcscseitől.

Bécs,

IX. Bez., Lichtensteinstrasse Nr. 22/24.

Prága, Budapest,

Heuwagplatz Nr. 27. neu. IV., váczi-uteza 18.

Ezen *legujabb, tökéletesen légmentes* üvegelzáró, képzelhető *legegyszerübb* mivoltában felülmul *könnyü kezelhetősége*, teljesen *légmentes záródása*, valamint *olcsósága* által *minden* e nemben *eddig létezettet.*

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

1894. junius 210. sz. 1894. junius

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Brunetière székfoglalója a franczia Akadémiában. — K. A.

Baross Gábor rendszere és müvei. II. — Szabó Jenőtől.

Úti levelek Amerikából. (III.) — Otlik Ivántól.

A botrány. Regény. (III.) — Alarcon Péter után, spanyol eredetiből. — T. I.

Költemények: Az Ócsay-fiú. — Kozma Andortól. — Sandalphon. — Longfellow után, angolból Szász Bélától.

A növényvizsgálat és a rendszerezés elvei Linnéig. — Richter Aladártól.

Értesitő: Szabolcska M.: Hangulatok. — v. e. — Pálffy A.: A régi Magyarország utolsó éveiben. — l. b. — A földrajzi nevek helyesirásáról. — Brózik Jánostól és Simonyi Jenőtől. — Uj magyar könyvek.

Megjelen évenkint 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat
magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapesten.

50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplőket és májfoltokat, valamint **az összes bőrtisztátalanságokat** biztosan eltávolitja az

Eszéki Spitzer Kenőcs és az **eszéki Salvator szappan**

Valódi minőségben csak a VÉDJEGY. 5701

DIENES J. C.-féle

gyógyszertárban.

Eszéken, felsőváros.

1 tégely Spitzer kenőcs	35 kr.
1 üveg „ mosdóviz	40 kr.
1 darab Salvator szappan	50 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 szinben	50 kr. és 1 frt.

☞ **Figyelmeztetés.** Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott **védjegygyel** el van látva és kéretik a t. cz. közönség csakis **Dienes-féle eszéki kenőt és szappant** kérni és elfogadni.

Főraktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF úrnál

Király-utcza 12.

Magyar Bazár.

Legszebb, legolcsóbb, legrégibb és legelterjedtebb képes divatlap. Megjelen: minden hó 1-én és 15-én.

Az egyetlen hazai divatlap, melynek képei Párisban készülnek. Hölgyekre, nézve, kik ruháikat maguk készitik, nélkülözhetlen.

Előfizetési ára 1/4 évre 2 frt.

Megrendelő czim:

MAGYAR BAZÁR kiadóhiv. Ferenczlek-tere 3.

BUDAPESTI CZÉGEK.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váczi-utcza 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja
uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

Tanítónőket, Nevelőnőket, Gyermekkertésznőket, Bonneokat ajánl és elhelyez
Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21,
(félemelet).

A csépiési idényre!
Gépolaj, kocsikenőcs, zsákok, ponyvák és
egyéb gazdasági szükségleti czikkek,
SZÁVOSZT ALPHONS
cs. és kir. udvari szállító
magkereskedése
és gazdasági czikkek üzletében
BUDAPEST,
V., Arany János-utcza 11.
szerezhetők be a legjutányosabban.
Árjegyz. kivánatra ingyen és bérmentve.

5670 A
kereskedelmi bank
felmondotta
Kertész Tódor
műiparáru raktár
üzlethelyiségeit.
Most
alkalom nyilik 1000
meg 1000-féle czikk
olcsó bevásárlására.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.
Budapest, V., Nádor-utcza 4.
Mint kitünő tőkebefektetést ajánlja a magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja
4½ százalékos adómentes zálogleveleit és 4½ százalékos községi kötvényeit,
melyek nála a mindenkori napi árfolyamon jutalékmentesen kaphatók.
Teljesit tőzsdei megbizásokat, díjmentesen bevált szelvényeket, elfogad betéteket folyó- (cheque) számlára, pénztári jegyek vagy betéti könyvekre, s azokat **4 százalékkal** adómentesen kamatoztatja.
Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.

Buziás gyógyfürdő.
Ujonnan berendezve, villamos világitás, szénsavas vasas források, női bántalmak, vérszegénység, sápkór, vesetövény, gyomor és bélhurut, idegbajok ellen kiváló orvosi tekintélyek által ajánlva, szénsavas vasas meleg pezsgő fürdők, láp-(mór)-fürdők, colarisator fürdők, hidegviz-gyógyintézet, vasuti állomás Lugos és Temesvár az állomásra társas kocsik és magánfogatok vannak kirendelve.
SCHOTTOLA ERNŐ gyógyfürdő-tulajdonos.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váczi utcza 12
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindennemű **fényképészeti gépek és készülékekből.**
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

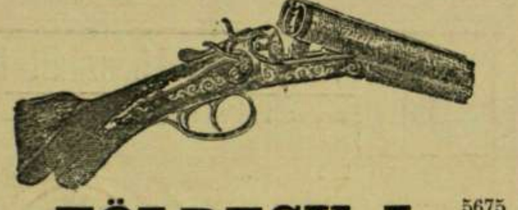
FÖLDESY L. 5675
puskaműves.
Budapest, IV., Muzeum-körút 3. sz.
Ajánlja dúsan felszerelt raktárát, úgymint **vadászfegyverek, Flobert** és **revolverek,** épúgy teljes **vadász-felszerelések** és **töltényeket.**
Javítások pontosan és olcsón eszközöltetnek.

Nem létezik többé elálló
gyermek-fül!
Kubinszky György féle szabályozható
gyermekfül-leszorító kötszer.
22092. sz. a. szabadékozva.
Darabja 2 forint. Postafordulóval előre beküldve a szétküldés bérmentve.
Ismételadóknak engedmény!
Cs. és kir. szab. Kubinszky-féle szabályozható **bajuszkötő** (ára darabonként 60 kr., az összeg bélyegben is beküldhető).
Fő- és szétküldési raktár:
Kubinszky Györgynél
Budapest. I., Krisztina-tér 3. sz.

„Toronyórák"
palota, laktanya, gyári óráka
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
I-ső magyar gőz-óragyára
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyz. bérm.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:
Melyik erősebb?
Eredeti regény.
Irta **ifj. Ábrányi Kornél.**
Ára füzve 2 frt.

Hirdetések felvétetnek
a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT
BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** építkezési és gépészeti czélokra **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket** bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.** — Álló vagy fekvő **gázmotorok** egy vagy két hengerrel és mindennemű **zúzógépek.**
5619 132. sz.

Hirdetések felvétetnek a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. sz. a.

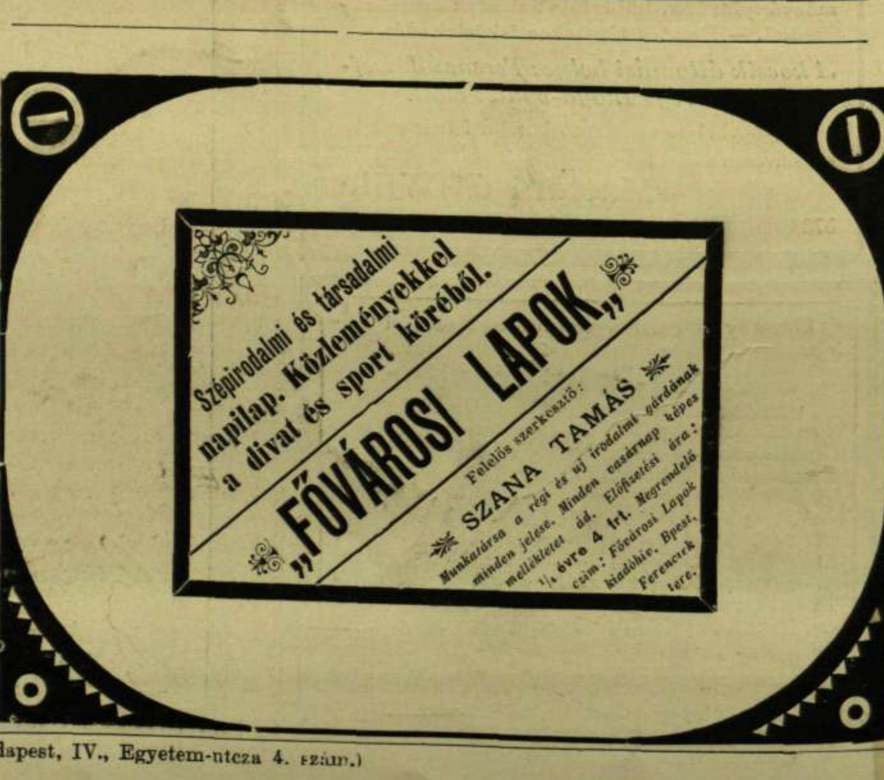

SZŐRVESZTŐ POR
(Poudre dépilatoire)
BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.
Elismert legjobb szőrvesztő szer, méregmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, ennélfogva hölgyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtöni és tökéletes. **Egyetlen szőrvesztő szer, mely orvosilag ajánltatik, a melynek Oroszországba vitelét a szentpétervári orvosi hatóság megengedte, s mely az antwerpeni világkiállításon az ottani Musée commercial de l'Institut superieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett.** Egy üvegcse 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.
Raktár: Budapesten, TÖRÖK J. gyógyszertárában, Király-utcza 12. szám.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám.)

25. SZÁM. 1894. BUDAPEST, JUNIUS 24. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre — 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre — 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

BAKSAY ISTVÁN.

(AZ UTOLSÓ PROFESSZOR, ÉS AZ UTOLSÓ PROFESSZORI JUBILEUM.)

NINCS már több professzor Magyarországon, csak ő, mert a kik ezt a munkát folytatják, azokat *tanároknak* hivják. És ötvenéves jubileum sem lesz többé, sem tanári, sem professzori, mert egy tanárt sem fog ott érni tanári kathedráján az ötvenedik esztendő. Van eszük, hogy ott vénüljenek meg, holott harmincz esztendei szolgálat után teljes fizetéssel mehetnek nyugalomra saját lugasaik alá, honnét még viczispánságot is vállalhatnak ötvennégy esztendős fővel.

— «De hát van valami különbség tanár és professzor között?»

— «Legalább is annyi, mint egy vasuti mozdony és egy hattyú között.»

— «Már hogy az egyik fekete, a másik fehér?»

— «Az is, meg más is.»

Tudjuk, hogy a mozdony biztosan, gyorsan és nagy erővel halad a sineken, de csak a sineken; és a sineken is csak úgy, ha állandóan jól tartják tűzzel és vizzel. Ha elindult, nem törődik vele, ki megy vele, ki maradt le. Ki van szabva, hány paragrafust, — akarom mondani hány kilométert kell neki befutni óránként. Naponként három óránál többet nem köteles szaladgálni. De jaj neki, ha a sinekről kiugrik, egy lépést sem tehet többet; bukfenczet hány és belefúródik a földbe. Ha idő előtt megrokkan, beteszik az arzenálba, ott a sebeit kötözgetik borral és olajjal.

Ellenben a hattyúnak nem kell csinált út és vas sin; bátran szegdeli a levegőt minden irányban Strymontól Kaystros vizéig; a szárazon is lépeget, nehézkesen kissé, de biztosan; pompás kerengő utakat tesz a sík vizen, néha lebukik a mélybe is az eledelért; nem kézből várja a táplálékot, (nem a városliget hattyúiról van szó,) megkeresi maga, magának is, libáinak is; nem is hagyogatja el az apróságot, hanem maga körül gyüjtve vezetgeti, a maradozóért visszaevez, a lipántyosra nagyobb gondja van, mint az élelmesebbre. Napkeltétől naplementig jár a libáival, s nem szabja magát órákhoz. Ha megrokkan, akkor haldokolva félre ül egy rozmarin-bokorba, hogy senki se lássa. Ha az Isten megtartja az egészségét, járja tovább a maga vizeit, évről-évre új falkát vezet; legfeljebb ha ötven esztendő végén elmondja hattyúénekét, a mely hattyú-nyelvről magyarra fordítva ilyen formán hangzik:

Légy itélőm, uram,
Mert hűséggel jártam .....

Igen. A mai tanár szakember és sineken jár, rendszerint egy vágányú vasutján; a két vágányú már ritkaság, a három vágányú már képtelenség, a még ennél is több vágányút már megfigyelés alá teszik, a mindenféle, — mondjuk, — universalis vágányzatról pedig ki van mondva, hogy az a körnégyszegítéssel és örökmozgóval egy tekintet és elbirálás alá esik. Hogyan! Hogy német, latin, magyar, földrajz, történelem, természetrajz, természettan, számtan, mértan, vallás egy fejbe bele férjen! Olyan fej nincs a XIX. század végén! Szakállas, vagy kopasz fejet értünk, mert gyerekfejbe bele muszáj férni kétannyi félének is. De ne is adja isten, hogy a földrajz tanárát katonai szemlére behivják, mert az iskolatanács azonnal kétségbe esik, hogy egy egész nemzedék fel fog huzalkodni a nélkül, hogy meg tudná mondani, merre esik Norvégiától a Skandináv félsziget.

A professzor ellenben egyetemes tudományosságú egyéniség volt. Soha semmiféle szakra nem mondta, hogy ő arra nem készült; legfeljebb annyit vallott be bizalmasan, hogy ha ő csak felét tudná is annak, a mit ő tanit, ő lenne a világ legtudományosabb embere. Tanított mindent, válogatás nélkül. Igaz ugyan, hogy a latin nyelven és a hazai történelmen kivül másra kiterjeszkedni nem igen volt szokás; de a kor kivánalmai (diák nyelven: pátronusok) időről-időre újabb követelésekkel állottak elő, és a professzor egyikre sem mondta, hogy *olyan nincs.* «Egy kis német nyelv!» ... «No persze, az szükséges is.» «Egy kis fizika!» «Igen is; holnapra beszerzem a bodzabelet és spanyolviaszkot a gyantával együtt.» «Egy kis természetrajz!» «Az bizony! holnap kimegyünk botanizálni.» «Egy kis algebra!» «Meglesz.» «Egy kis logika!» «Még e héten készen leszek a kézirattal.» «Egy kis egészségtan!» «Egy kis illemtan!» «Biz arra szükségünk van, magam is belátom.» «Egy kis harmonia! Sőt egy kis zene! flóta, hegedű, gitár!» «Hogyne! hiszen úgy is labdázással töltik a szerdát, szombatot!» Azután elkezdte tanitani a harmoniát is Kovács Pál uram, a hálás professzor; s noha maga egy ép hangot egész életében kiadni nem is tudott, de azért mégis csak ő neki volt a legjobb diák, bandája és énekkara.

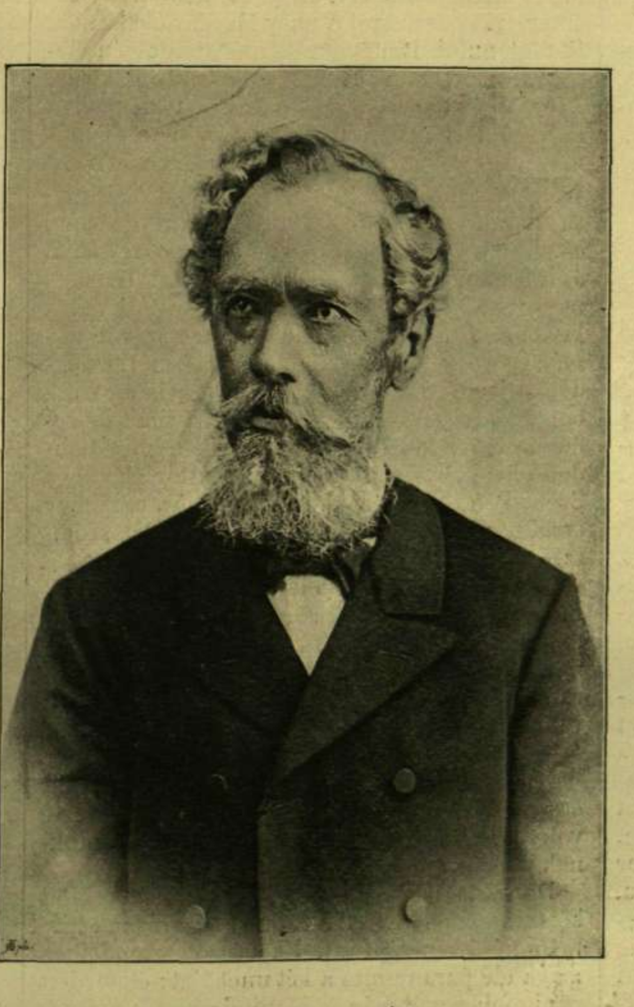
BAKSAY ISTVÁN.

És tanította a professzor a hat osztályú gymnázium két, sőt három felső osztályát mindenre. Az öreg Huszti állapota, a ki Máramaros-Szigeten nyolcz osztályt tanított egy maga, — ezt ma már el nem hiszi senki.

És hol vették magukat ezek a tüneményes emberek?

Felnevekedtek Patakon, vagy Debreczenben a kollégiumban; elvégezték elő-